

**Capítols 1-20 del segon tractat del *Llibre dels*
àngels de Francesc Eiximenis**

Capítol primer del segon tractat d'aquest libre, hon¹ se tracta dels sants àngels² e de³ lur orde reverent;⁴ e primerament se diu a[J14ra]cí què [H24ra] és orde e jerarchia, e les jerarchies quants⁵⁶ órdens han sots⁷ si,⁸ ne per quina manera.

[B23v, G24rb] Ara havem a veure del segon tractat d'aquest libre, qui ensenya lurs órdens quins són ne quants, ne lurs oficis e jerarchies. E deus ací saber que en la ordinació d'estes⁹ santes jerarchies los doctors han parlat diversament, per què yo he deliberat seguir¹⁰ monsenyor sent Dihonís, axí con aquel qui és principal en esta matèria e qui féu lo¹¹ *Libre de les*¹² *angelicals*¹³ *jerarchies*, e qui¹⁴ apar que degué saber esta matèria mils¹⁵ que tots los altres. [G24va] E majorment com ell mateix diga en aquel libre que a nengú no cal duptar res que ell diga aquí,¹⁶ com tot ço que aquí és ell haja haüd de¹⁷ boca d'aquell [H24rb] qui¹⁸ personalment ho véu tot, ço és de sent Pau,¹⁹ qui en esta vida present vivent fon arrapat fins al terç [A17v] cel, del qual ell²⁰ estech especial dexeble.

E deus ací saber, primerament,²¹ que jerrarchia²² vol aytant dir com sant principat²³ o²⁴ sant regiment; segonament, deus ací notar que²⁵ cascuna jerarchia²⁶ ha [J14rb] tres órdens²⁷

¹ hon] con B

² dels sants àngels] *om. J*

³ e de] de AGH del J

⁴ reverent] reue{n>r}ent *corr. A*

⁵ quants] quantes BH

⁶ jerarchia, e les jerarchies quants] ierarxias e ierarxia quantes G

⁷ Han sots] son sots A ha sots G son ho han sots H

⁸ si] *om. H*

⁹ d'estes] de las G

¹⁰ seguir] segujnt B

¹¹ lo] *om. G*

¹² de les] dels A

¹³ angelicals] angel{i}cals *post corr. J*

¹⁴ e qui] quj A e aquí B E aquí G {a}qui *exp. J*

¹⁵ mils] ja mils B

¹⁶ en aquell libre que a nengú no cal duptar res que ell diga aquí] *om. J*

¹⁷ de] de la B

¹⁸ qui] qui per J

¹⁹ Sant Pau] sent iohan G

²⁰ ell] *om. G*

²¹ primerament] *om. J* primerament que G

²² jerrarchia] jerra{r}chia *interl. A*

²³ principat] principal G

²⁴ o] e G

²⁵ que] que en BGH

²⁶ jerarchia] *om. J*

²⁷ órdens] hondens A

de sants àngels,²⁸ terçament, deus notar que²⁹ cascun orde pren nom³⁰ de la dignitat en la³¹ qual ha excés e preheminència sobre [B24r] l'orde³² qui li és jusà e pus prop. Açò presupposat,³³ deus ací saber que tot l'estament angelical és partit per tres principats³⁴ principals, qui són³⁵ major, mijà³⁶ e menor.³⁷

La primera jerarchia contén aquests tres órdenes, ço és seraphín, cherubim³⁸ e trons. La segona contén³⁹ [H24va] dominacions, principats e potestats. La terça contén⁴⁰ virtuts, archàngels e àngels. E són axí⁴¹ aquests [G24vb] ordenats a manera que⁴² són ordenats los servidors d'un gran rey o príncep,⁴³ car aquí veuràs que alguns són entesos servidors en ço qui·s fa engir⁴⁴ la persona del príncep (axí com són camarlenchs, consellers, secretaris⁴⁵ e assessors), e quaix⁴⁶ semblants són los àngels de la primera jerarchia. Altres n'i ha que han a entendre en lo regiment del regne⁴⁷ en comú (axí con són los mestres de la⁴⁸ cavalleria e almirals de la mar e los jutges⁴⁹ e consellers de la real audiència), e axí són los sants⁵⁰ àngels de la segona jerarchia. Los terços⁵¹ són aquells qui són diputats a regiment [J14va] de certa⁵² província o part del regne [H24vb] o⁵³ d'alguna ciutat ho vila, e aytals són⁵⁴ los sants⁵⁵ àngels de la terça jerarchia. [B24v]

²⁸ de sants àngels] dangels *BGJ om. H*

²⁹ que] que en *G*

³⁰ nom] orde del n. *G*

³¹ la] lo *B*

³² l'orde] los orde *A*

³³ presupposat] presupperat ? *J*

³⁴ principats] parts *J*

³⁵ són] es *A*

³⁶ mijà] e mija *B*

³⁷ menor] menors *B*

³⁸ seraphín, cherubim] serafins e xerubins *B* seraphins cherubins *G* cherubins seraphins *J*

³⁹ segona] s. orda *B*

⁴⁰ terça] t. orda *B*

⁴¹ axí] *om. GJ*

⁴² que] com *G*

⁴³ o príncep] o de .j. gran princep *G*

⁴⁴ engir] en regir *B*

⁴⁵ secretaris] secrets *G* e s. *H*

⁴⁶ quaix] quare *A* e quasi *H*

⁴⁷ del regne] del regiment *G*

⁴⁸ de la] de *B*

⁴⁹ los jutges] els cavallers *G*

⁵⁰ sants] *om. BGH*

⁵¹ Los terços] los corsos *B*

⁵² certa] la certa *G* terra *H*

⁵³ o] axicom *G*

⁵⁴ són] sos *AJ*

⁵⁵ sants] *om. BGH*

Capítol segon⁵⁶, qui parla dels serraphins, qui són lo primer orde de la primera jherarchia.

Retornant, donchs,⁵⁷ al cap primer d'aquests sants órdens, deus⁵⁸ saber que lo primer orde de la primera jerarchia és appellat *serraphín*,⁵⁹ qui és [G25ra] enterpretat 'plenitud de amor', car a[A18r]quests sants⁶⁰ amen Déu sobre tots los altres qui són en paradís, e⁶¹ per tal són a Déu pus acostats e posats pus alt.⁶² Car, com diu sent Agostí, lo pes⁶³ de l'amor e la granea⁶⁴ mesura la⁶⁵ valor de la persona, e qui més haurà ací⁶⁶ amat Déu, aquel serà en paradís a Déu pus car e a Ell pus acostat. E com aquests sants serraphins sien aytals, per tal són los majors sants⁶⁷ àngels de⁶⁸ paradís e pus [H25ra] alts en dignitat e en glòria. Aquests⁶⁹ són tart⁷⁰ tramesos baix a nós, car totstemps són encesos⁷¹ en contemplació de la amor del sobiran príncep.

Diu ací Basilius, en la *Omelia dels àngels*: «O, vosaltres, grans clergues, attenets ací no us engan⁷² vostre⁷³ saber, car en [J14vb] paraís l'amor hi és⁷⁴ pus alta, e pus⁷⁵ lo ignorant⁷⁶ ne⁷⁷ va davant⁷⁸ lo scient, si⁷⁹ ha amat Déu més que aquel». ⁸⁰E sent Agostí,⁸¹ en un seu⁸²

⁵⁶ segon] segen *J*

⁵⁷ Retornant, donchs] E tornat doncs *H* Retornant *GJ*

⁵⁸ deus] deu *J*

⁵⁹ serraphín] {plenitud} seraphin *del. J*

⁶⁰ sants] *om. BGHJ*

⁶¹ e] *om. J*

⁶² e posats pus alt] e p. pus alts *G om. J*

⁶³ lo pes] pes *A*

⁶⁴ granea] g. e *G*

⁶⁵ la] e la *GH*

⁶⁶ ací] aqui *J*

⁶⁷ sants] *om. BGHJ*

⁶⁸ de] en *BJ*

⁶⁹ Aquests] Apres *B*

⁷⁰ tart] atart *J*

⁷¹ encesos] entesos *G*

⁷² engan] en gran *A*

⁷³ vostre] lo v. *G*

⁷⁴ és] *interl. H*

⁷⁵ pus] *om. BHJ* al *G*

⁷⁶ ignorant] jgnoscent *B*

⁷⁷ va] ne va *J*

⁷⁸ va davant] vedant *G*

⁷⁹ si] e si *G*

⁸⁰ aquel] angel *G*

⁸¹ Agostí] Gregori *H*

⁸² en un seu] dju en .j. *B*

sermó,⁸³ diu⁸⁴ axí: «Guardats com nos va,⁸⁵ com⁸⁶ pescadors e sabatés⁸⁷ e simples pagesos regnen en les altees de paradís, e nós, ab nostra mala sciència, anam-nos-en en⁸⁸ infern.» E sent Gerònim,⁸⁹ en⁹⁰ una [G25rb] omelia sua:^{91,92} «Attén⁹³ misteri secret e amagat⁹⁴ del regne de Déu, car la sciència⁹⁵ que nostre [B25r] Senyor Déu⁹⁶ nos ha dada per fer-ne⁹⁷ escala a pugar⁹⁸ [H25rb] al regne de⁹⁹ paraís, conexent e sabent la sua volentat e les altres coses necessàries a la nostra salvació, vets que·ns és feyta, per nostra colpa gran e supèrbia,¹⁰⁰ escala¹⁰¹ qui·ns aporta a infern¹⁰². Car no pens que menys gens¹⁰³ pugén¹⁰⁴ en paraís que¹⁰⁵ scients, ne més se'n dampnen¹⁰⁶ ne pus pregon¹⁰⁷ que mals letrats».

Ítem, Alvarus, en la *Suma de Planctu Ecclesie*:¹⁰⁸ «Null temps viu gran clergue¹⁰⁹ hom humil ne pascient,¹¹⁰ ne amant penitència¹¹¹ ne molt a¹¹² Déu ne a¹¹³ les sues coses,¹¹⁴ car quaix tots los encegua supèrbia e presumpció.¹¹⁵ Per què no és maravella si a scàndel lur¹¹⁶

⁸³ sermó] *in mg. A*

⁸⁴ diu] *om. B*

⁸⁵ guardats com nos va] *g. com uos ua B guardats uos com uos ua H*

⁸⁶ com] *car AGH*

⁸⁷ e sabatés] *e sabents B*

⁸⁸ en] *en lo H*

⁸⁹ Gerònim] *g. dju B*

⁹⁰ en] *diu en H*

⁹¹ omelia sua] *sua homelia J*

⁹² sua] *sua diu axi J*

⁹³ Attén] *actec J*

⁹⁴ secret e amagat] *s. e a. e amegat B*

⁹⁵ del regne de Déu car la sciència] *om. G*

⁹⁶ Déu] *om. GHJ*

⁹⁷ per fer-ne] *per en J*

⁹⁸ a pugar] *e pugar B per pujar H*

⁹⁹ a pugar al regne de] *a pugar ne en GJ || al regne de] en H || de] em B*

¹⁰⁰ E superbia] *e per superbia G*

¹⁰¹ escala] *qui es scala G*

¹⁰² qui·ns aporta] *qui aporta J*

¹⁰³ gens] *cresens B*

¹⁰⁴ pugén] *puig J*

¹⁰⁵ que] *que de H*

¹⁰⁶ dampnen] *dupten B*

¹⁰⁷ ne pus pregon] *om. B*

¹⁰⁸ Ecclesie] *e. diu axí HJ*

¹⁰⁹ gran clergue] *null clergue G*

¹¹⁰ ne] *ne pascient J*

¹¹¹ ne amant penitencia] *ne amant encara penitencia G*

¹¹² a] *am J*

¹¹³ a] *en B en G*

¹¹⁴ sues coses] *s. obres B*

¹¹⁵ supèrbia e presumpció] *luxuria s. e p. A*

¹¹⁶ a scàndel lur] *om. H*

Jhesucrist no elegí aytals mas¹¹⁷ simples [J15ra] ignorants¹¹⁸ e hòmens menyspreats per lo món [A18v] e per los fills de la vanitat d'aquesta vida.» [H25va]

Ítem, Ysach, en les sues *Contemplacions*, diu axí¹¹⁹: «¿Qui hanc¹²⁰ véu gran¹²¹ clergue homil ne hom celestial ne amant molt a Déu? Cert, no yo.¹²² Emperò en paradís la amor hi¹²³ regna e los¹²⁴ serraphins sobre tots los altres han amat¹²⁵ lur creador». ¹²⁶

Ítem, Cesarius, [G25va] *in Omelia omnium sanctorum*,¹²⁷ diu axí: «O, humana¹²⁸ natura, guarda la tua dignitat, car a tu és atorgat encara en esta¹²⁹ vida¹³⁰ a pujar en lo gloriós offici dels sanctificats seraphs de paradís, qui tots són encessos¹³¹ en la bonea, noblea, liberalitat,¹³² [B25v] justícia e virtut e dolçor¹³³ e magnificència del seu¹³⁴ creador. Tots en aquell¹³⁵ se arrapen¹³⁶ e s sospenen¹³⁷ e s'enbracen e s'inflamen tots temps. ¡O, sobresalta vi[H25vb]da! ¡O,¹³⁸ gloriosa ocupació!¹³⁹ ¡O, dolçor divina trespasant¹⁴⁰ tot lur e nostre enteniment!¹⁴¹ ¡E no·m¹⁴² leixs axí dolorosament e vergonyosa passar esta mala e¹⁴³ present¹⁴⁴ vida,¹⁴⁵ que a vegades no·m¹⁴⁶ dons a sentir hun poch d'aquel gloriós¹⁴⁷ convit! ¡O,

¹¹⁷ mas] mals B

¹¹⁸ ignorants] e i. J

¹¹⁹ diu així] om. ABG diu H

¹²⁰ hanc] om. AB

¹²¹ gran] .j. gran B

¹²² molt a Déu] per lo deu A

¹²³ hi] om. B

¹²⁴ los] om. J

¹²⁵ amat] anat A

¹²⁶ serraphins sobre tots los altres han amat lur creador] serafins sobra tots los altres uolen car sobra tots los altres an amat lur creador BH

¹²⁷ in Omelia omnium sanctorum] enla omelja de tots sants B

¹²⁸ O, humana] humana J

¹²⁹ esta] e. present J

¹³⁰ vida] v. estar e J

¹³¹ encesos] entesos G

¹³² bonea, noblea] bone B || liberalitat] libertat A

¹³³ e dolçor] om. A dolçor G

¹³⁴ seu] om. B

¹³⁵ aquell] aquels BGH

¹³⁶ se arrapen] se atenyen G

¹³⁷ sospenen] sospenen es sostenen A sesperen G

¹³⁸ O] e BG

¹³⁹ ocupació] cooperacio G

¹⁴⁰ trespasant] transportant G

¹⁴¹ enteniment] sentiment B

¹⁴² no·m] nons G

¹⁴³ e] om. G

¹⁴⁴ present] p{r}esent interl. J

¹⁴⁵ present vida] mala e p. v. J

¹⁴⁶ no·m] nons G

¹⁴⁷ gloriós] g. dols B

Senyor, e com és benauyrat aquel¹⁴⁸ lo qual a aquest sant ofici¹⁴⁹ appelle!¹⁵⁰ ¡O, Senyor, e
 com és ja tot¹⁵¹ angelical¹⁵² dins la carn humana! ¡O, Senyor, e qui pot estimar [J15rb] quanta
 és la dignitat d'aquel que tu as pujat en aquest grau e qui's spera¹⁵³ a¹⁵⁴ acompanyar los sants
 seraphins en glòria en aquesta mateixa santa obra! ¡O, enganats fills de Adam, ans cert és
 pus¹⁵⁵ ver que sóts fills de¹⁵⁷ terra, ¿e¹⁵⁸ qui us ha enclinats de totstemp en est món amar
 la mort e¹⁵⁹ fugir a la vida e¹⁶⁰ dissipar-vos¹⁶¹ tots en los presents treballs, qui [H26ra] no us
 lexen una hora reposar? ¡O, encegats e indureïts! ¡O, sobres¹⁶² miserables, levats alt lo cap e
 contemplats lo cel, car aquí és la vostra heretat, e no és¹⁶³ ací! Pensats quin convit oblidats no
 volent¹⁶⁴ levar vostres coratges ne aquells inflamar en la amor del vostre¹⁶⁵ creador, qui sol
 merex ésser amat. [B26r] E trobariets¹⁶⁶ en ell ricors, tresors,¹⁶⁷ amors,¹⁶⁸ [A19r] delits e¹⁶⁹
 plaers passant tot vostre¹⁷⁰ enteniment. E a¹⁷¹ aquests béns nos¹⁷² apella¹⁷³ ell tot jorn, dient:
 «Venits a mi, vosaltres qui treballats,¹⁷⁴ e yo confortar-vos-he». Mas no és¹⁷⁵ qui l'hoya, car
 amats més la mort que la vida e'l treball més que'l repòs e lo enuig més que'l delit, per què
 us cové¹⁷⁶ de totstemp¹⁷⁷ haver¹⁷⁸ açí dolors, e ab estes dolors procurars-vos¹⁷⁹ les eternals
 dolors qui us han a turmentar¹⁸⁰ *in secula seculorum*»¹⁸¹.

¹⁴⁸ aquel] aaquel B
¹⁴⁹ ofici] {ofici} ofici *del. B*
¹⁵⁰ appelle] apparellat G appellers H
¹⁵¹ ja tot] tot GHJ
¹⁵² tot angelical] glorios e angelical G
¹⁵³ e qui's spera] e sespera J
¹⁵⁴ a] da BGH
¹⁵⁵ és pus] e pus BH
¹⁵⁶ e pus] *om. J*
¹⁵⁷ de] de la B
¹⁵⁸ e] *om. G*
¹⁵⁹ fugir] e f. BG
¹⁶⁰ vida] v. e GJ
¹⁶¹ vos] nos H
¹⁶² sobresmiserables] miserables A
¹⁶³ és] *om. H*
¹⁶⁴ volent] uolets B
¹⁶⁵ vostre] nostre J
¹⁶⁶ trobariets] trobarets BJ trobaras G trobaries H
¹⁶⁷ tresors] e t. B
¹⁶⁸ amors] amors encesos B
¹⁶⁹ e] *om. AGH*
¹⁷⁰ vostre] *om. A* || tot vostre] nostre G
¹⁷¹ A] E a J
¹⁷² nos] uos B
¹⁷³ apella] apelan B aparella G
¹⁷⁴ trebalats] treb{ }alats *post corr. A*
¹⁷⁵ és] us B
¹⁷⁶ per què us cové] per quin cove H

Legim del sant abat Evargrius [H26rb] que, despuix que un jorn [J15va] estech arrapat en lo goyg de paraýs, totstemps¹⁸² fahia oració especial ab dijunis¹⁸³ e altres ofer[G26ra]tes¹⁸⁴ als sants seraphs de paradís, que suplicassen a nostre senyor Déu per ell que·l volgués lunyar¹⁸⁵ dels treballs d'esta vida, e así lo¹⁸⁶ ajustàs tot ab la contemplació lur¹⁸⁷ celestial e sentís¹⁸⁸ queucom d'aquella delitosa e gloriosa amor divinal en la qual¹⁸⁹ ells són totstemps arrapats.¹⁹⁰ E aparech-li un sant¹⁹¹ àngel, que li dix: «Per tal com as demanada cosa tan special,¹⁹² ab¹⁹³ gran oració e suplicació e ab¹⁹⁴ gran continuació de temps, vet¹⁹⁵ que los sants seraphs de paraýs t'o han impetrat.¹⁹⁶ Emperò que·t¹⁹⁷ quarts que d'aquí avant¹⁹⁸ no prenes ne cerques consolacions temporals ne del món». E¹⁹⁹ de present lo dit sant²⁰⁰ se'n pujà en lo desert,²⁰¹ lunyant-se [H26va] dels hòmens e²⁰² del món. E aquí estech levat en glòria de contemplació, en tant excés fins a la fi de sa [B26v] vida,²⁰³ que més apparia àngel que hom. E dix, ans de sa mort, a'lguns aytals paraules: que si los hòmens sabien què és contemplar en la amor²⁰⁴ d'aquel eternal Senyor e²⁰⁵ sobresbenuhyrat Déu, e quant lo gloriós²⁰⁶ senyor és voluntari a fer [J15vb] aquesta gràcia als hòmens si la volien²⁰⁷ aver ne cercar, no ha hom en

¹⁷⁷ temps] jorns *B*
¹⁷⁸ haver] *om. A*
¹⁷⁹ procurar-vos] procurats vos *GHJ*
¹⁸⁰ a turmentar] turmentant *B*
¹⁸¹ *seculorum*] seculorum amen *G*
¹⁸² temps] dies *B*
¹⁸³ ab dijunis] *om. B*
¹⁸⁴ ofertes] oferenes *J*
¹⁸⁵ lunyar] Lliurar *H*
¹⁸⁶ lo] los *BG*
¹⁸⁷ lur] *om. H*
¹⁸⁸ sentís] sentir *ABH* sent *G*
¹⁸⁹ en la qual] *in mg. H*
¹⁹⁰ arrapats] atrobats *B*
¹⁹¹ sant] *om. BGHJ*
¹⁹² special] {spl} espesial *B* spiritual *GH* special *J*
¹⁹³ ab] ab tan *J*
¹⁹⁴ oració e suplicació e ab] *om. G*
¹⁹⁵ vet] *om. H*
¹⁹⁶ impetrat] emperat *G* i. ço que has demanat *J*
¹⁹⁷ que·t] que *B*
¹⁹⁸ que d'aquí avant] daquí avant que *J*
¹⁹⁹ E] *om. J*
²⁰⁰ dit sant] sant *H*
²⁰¹ desert] d. puiant sen e *J*
²⁰² e] *om. BG*
²⁰³ vida] *om. B*
²⁰⁴ amor] {a}mor *interl. J*
²⁰⁵ e] *om. G*
²⁰⁶ gloriós] glor{o>j}os *corr. J*
²⁰⁷ volien] volen *J*

lo [G26rb] món, per dolent que sia, que no leixàs totes coses e no anàs e²⁰⁸ cridàs²⁰⁹ e cerquàs²¹⁰ Déu per monts e per colls e per valls, axí com aorat fins que hagués trobada aquesta tanta²¹¹ misericòrdia e gràcia.

Ítem, Gregorius Naza[A19v]zenus, en les seues *Contemplacions*, d'esta matèria diu axí: «¡O, ànima [H26vb] mia²¹² mesquina, regoneix-te, car esperit és de alta natura! No t'oblits,²¹³ si bé t'estàs soterrada en aquest dolorós cors, quaix carnal,²¹⁴ prudent e²¹⁵ mortal sepulcre.²¹⁶ Leva't alt per amor en²¹⁷ aquel qui t'ama²¹⁸ de amor real, entegra²¹⁹²²⁰ e verdadera, e no trespases axí miserablament esta present vida que no ages sentiment de la sua amor. Car²²¹ si·t²²² vols, ab esforç, encara contemplaràs aquella puritat e ardor en la qual los sobregloriosos seraphs en la benahuyrada ciutat de paradís contemplen lo seu creador, e són axí en ell per²²³ amor transformats²²⁴ e²²⁵ a ell²²⁶ units e²²⁷ col·ligats, quaix si la creatura²²⁸ fos, si dir-se pot ne deu,²²⁹ un altre Déu.²³⁰ E·n ells lo pare²³¹ de glòria ha posat pregon de sciència general, per la qual, [J16ra] com [H27ra] per escala,²³² pugen al pregon cordial de la sua amor. E aquí, en²³³ lur secretari, no·s tracta sinó de amor, [G26va] tota causa lur determena²³⁴ en amor.²³⁵ ¡O, quins esguarts, o, quins [B27r] delits, o, quins

²⁰⁸ e] *om.* *G*

²⁰⁹ anàs e cridàs] anas cridant *G* cridas *H* amas e *J*

²¹⁰ e cerquàs] anas cridant e cercant *G*

²¹¹ tanta] sancta *B*

²¹² mia] *om.* *B*

²¹³ no t'oblits] nou oblits *J*

²¹⁴ carnal] acarnal *B* encara *G* e carnal *H*

²¹⁵ e] o *G*

²¹⁶ sepulcre] sepultura *J*

²¹⁷ en] de *J*

²¹⁸ t'ama] lama *H*

²¹⁹ entegre] en trega *A*

²²⁰ real, entegra] leyal encesa *G*

²²¹ car] com *J*

²²² si·t] si *G*

²²³ per] en per *J*

²²⁴ transformats] transportats *G*

²²⁵ e] *om.* *AB*

²²⁶ per amor transformats, e a ell] *om.* *H*

²²⁷ e] o *G*

²²⁸ criatura] escriptura *B* dita c. *G* c. a natura *J*

²²⁹ pot ne deu] deu no pot *J*

²³⁰ un altre Déu] *om.* *A* un altre *H*

²³¹ lo pare] la part *G*

²³² escala] la scala *G*

²³³ en] ab *B*

²³⁴ lur determena] los termena *J*

²³⁵ tota causa lur determena en amor] *om.* *H* de tota part uey raho de amor tota cause lur termena en amor *BG*

jochs,²³⁶²³⁷ o, quins jardins són aquells²³⁸ contemplar a tu, Senyor, qui ést profunditat de infinita bonea e amabilitat! ¡O, Senyor, aporta-m'i per ta merçè! E ajuden-me los mèrits e prechs d'aquells gloriosos e sagrats pares e intercessors nostres, los sants seraphins, los quals has volguts posar en tan gran glòria e n tanta honor, e après tu col·locar sens tot migà d'altres creatures». Per tots aquests dits²³⁹ d'aquests²⁴⁰ sants appar queucom la dignitat amorosa que han los sants seraphs en glòria. [H27rb]

²³⁶ jochs] lochs *H*
²³⁷ o, quins jochs] *om. G*
²³⁸ aquells] aquells de *H*
²³⁹ dits] dats *B*
²⁴⁰ dits d'aquests] *om. G*

Capítol terç, qui declara què²⁴¹ són los cherubins.

Lo segon orde de la primera jerarchia se apella dels cherubins. E²⁴² *cherubín*²⁴³ és interpetrat ‘plenitut de sciència’. No²⁴⁴ que los seraphs²⁴⁵ no agen més sciència que ells, mas són axí appellats per tal com ells ne an més que tots los [A20r] altres àngels²⁴⁶ jusans qui són après²⁴⁷. Aquests,²⁴⁸ [J16rb] per tal com no han tanta sciència en les altees²⁴⁹ divinals, [G26vb] per tal no són tan alts en²⁵⁰ amor ne en contemplació divinal com són²⁵¹ los seraphs,²⁵² mas són en totes estes excel·lències²⁵³ pus alts que los dits jusans après ells. Aquests, segons²⁵⁴ la granea de lur sciència,²⁵⁵ entenen²⁵⁶ en²⁵⁷ contempla[H27va]ció de la²⁵⁸ saviesa de nostre senyor Déu. Car diu Alchimus,²⁵⁹ en lo *Sermó de*²⁶⁰ *Tots Sants*, que a·quests, més que als altres jusans,²⁶¹ són propossades en lo espill de la eternal [B27v] sciència²⁶² de nostre senyor Déu aquella multitut e profunditat de les²⁶³ eternals e inmutables leys e rahons amagades en lo gran abís de la sciència infinita del nostre creador. Aquests són tots inabisats²⁶⁴ en lo pèlech e pregonea de la substància,²⁶⁵ virtut, poder,²⁶⁶ saber, voler²⁶⁷ e glòria de la santa trinitat²⁶⁸ e en aquel tanquat misteri²⁶⁹ de les

²⁴¹ què] quins *B* qui *H*
²⁴² E] *om. HJ*
²⁴³ cherubin] qui *H*
²⁴⁴ No] no contrestant *G*
²⁴⁵ seraphs] no contrestant que los seraphs *G*
²⁴⁶ àngels] *interl. B*
²⁴⁷ après] apres els *BG* apres ells e aquests *J*
²⁴⁸
²⁴⁹ les altees] les altres *A* los actes *G*
²⁵⁰ En] per *G*
²⁵¹ són] so{s>n} *exp. et corr. J*
²⁵² seraphs] seraph{a}s *exp. A*
²⁵³ excel·lències] *om. B*
²⁵⁴ après ells e aquests segons] *om. H* || segons] són *B*
²⁵⁵ segons la granea de lur sciència] segons lur gran granea de lur sciencia *J*
²⁵⁶ entenen] enten *A*
²⁵⁷ en] en lur *BG*
²⁵⁸ la] lur *J*
²⁵⁹ Alchimus] alchinus *J*
²⁶⁰ de] de{ls} *exp. G*
²⁶¹ jusans] pus j. *G*
²⁶² sciència] essencia *BGHJ*
²⁶³ de les] dels *J*
²⁶⁴ inabisats] i. a entendre e tots temps contemplar *HJ*
²⁶⁵ substància] sobjrana *B*
²⁶⁶ poder] potencia poder *G*
²⁶⁷ voler] valor *G*
²⁶⁸ saber voler e gloria de la santa trinitat] *om. A*

produccions o emanacions divinals termenades en lo fill natural de Déu lo Pare e en lo Sant Esperit. Aquests principalment entenen incessantment²⁷⁰ tots temps en penetrar²⁷¹ los tre[H27vb]sors de la divinal essència,²⁷² e quant a la sua dignitat natural, qui·s declara²⁷³ a ells²⁷⁴ a hull en les lurs perfeccions [G27ra] infinides,²⁷⁵ majorment en la altea de la sua in[J16va]mensa sciència, totes coses possibles e impossibles comprenent: passades,²⁷⁶ presents²⁷⁷ e esdevenidores. Aprés,²⁷⁸ se arrapen en la celsitut de la sua saviea e en la governació²⁷⁹ e regiment amagat alt e general²⁸⁰ de aquella, e com ella és lum²⁸¹ en²⁸² tota creatura, e com tota altra²⁸³ natura²⁸⁴ creada en nombre, pes o²⁸⁵ mesura és clar espil de aquella. Aprés, se leven en lo tresor de la sua potència,²⁸⁶ per la qual veem que són²⁸⁷ creats los cels, rodats²⁸⁸ los temps, formats [B28r] los²⁸⁹ segles²⁹⁰ e format²⁹¹ tot quant és; e·n aquest arrapament posen tot lur enteniment. [H28ra] Lo qual arrappament²⁹² appella sent Agostí, *Super Genesim*, conexença matutina, dient que,²⁹³ après de²⁹⁴ aquest, giren lur intel·ligència²⁹⁵ a entendre les sues obres, sens que no lexen lo dit²⁹⁶ contemplar. E appella lur girar aytal conexença vesper[A20v]tina, car no és tan alta com la primera, en quant la primera²⁹⁷ termena ésser²⁹⁸ en lo creador, e²⁹⁹ la segona en les sues obres e en³⁰⁰ lo bell³⁰¹

269 misteri] ministeri A secret J
270 entenen incessantment] *om.* J
271 en penetrar] empetrar A penetrar H
272 essència] cencja B
273 declara] declarat H declama J
274 ells] ell GJ
275 infinides] e infinitats J
276 passades] passades, passades B
277 presents] *om.* G
278 Aprés] *om.* G
279 governació] generacio B
280 general] agual J
281 és lum] lum A luu BG luull {e com} *del.* J
282 en] seu e de H
283 altra] *om.* J
284 natura] criatura G
285 o] e BH
286 potència] omnipotencia GHJ
287 són] som G
288 rodats] fundats J
289 los] e los G
290 segles] s. jnluminats H angels J
291 e format] format G || formats los segles e format] *om.* B
292 posen tot lur enteniment lo qual arrappament] *om.* A
293 que] que aquest A
294 après de] *om.* G
295 intel·ligència] enteniment AB
296 dit] lur H
297 en quant la primera] *om.* J

obratge de les sues mans divinals, attenent aquí³⁰² la universitat,³⁰³ subtilitat, bellea, orde e composició, granea e liga[G27rb]ment natural de totes³⁰⁴ les sues creatures, e com sobre aquelles ha estessa³⁰⁵ la altea del pregon de la sua magnífica saviea³⁰⁶ [J16vb] en³⁰⁷ multitud de naturals perffeccions; en³⁰⁸ bellea de altes³⁰⁹ e moltes³¹⁰ regulars leys; en plenitut de benifets; en lar[H28rb]guea de moltes e grans gràcies; en decorriment de diverses temps; en multiplicació e³¹¹ varietat de persones; en moralitat de virtuts; en permissió³¹² de grans e³¹³ leygs casos³¹⁴ d'àngels e de hòmens; en reparació de tots mals; en lum de grans³¹⁵ e de moltes sciències;³¹⁶ en col·lació³¹⁷ de grans inspiracions; en³¹⁸ infusió de nobles³¹⁹ consells; en bellea de alts enteniments; en estremitat³²⁰ de grans actes;³²¹ e·n amagats juhís de la sua justícia; e·n pregones misericòrdies de la sua dolçor; e·n grans retribucions³²² e diverses dels seus servidors. A³²³ totes aquestes coses³²⁴ entenents leven-se³²⁵ en la sua laor, dient³²⁶ la paraula de Job, *capitulo*³²⁷ xxxvi: *Ecce Deus* [H28va] *magnus vincens scienciam nostram*. E volia dir axí: guarda ací e veges lo gran Déu del cel³²⁸ com venç³²⁹ tota nostra sciència. Car

²⁹⁸ termena ésser] t. lo fet *G* t. afer *H* qui termena es ferma *J*

²⁹⁹ e] *E* en *H*

³⁰⁰ e en] en lo *H*

³⁰¹ lo bell] bell *AH*

³⁰² Attenent aquí] atten *BG*

³⁰³ universitat] veritat *J*

³⁰⁴ totes] t, coses *G*

³⁰⁵ ha estessa] hi asta *B*

³⁰⁶ magnífica saviea] magnificencia e saviea *J*

³⁰⁷ en] e *B*

³⁰⁸ en] e *B*

³⁰⁹ altes] altres *AGJ*

³¹⁰ moltes] m. de altres *J*

³¹¹ e] de *GH*

³¹² permissió] promissio *G* o promissio *H*

³¹³ e] e de *BGHJ*

³¹⁴ casos] ca{r>s}os *corr. A*

³¹⁵ grans] gràcies *G*

³¹⁶ sciències] es {crestas} crestians *del. B*

³¹⁷ col·lació] collacions *J*

³¹⁸ en] e *BGJ*

³¹⁹ nobles] {m>n}obles *corr. J*

³²⁰ estremitat] strenujtat *G*

³²¹ actes] altres *J*

³²² retribucions] tribulacions *H*

³²³ A] e a *GH*

³²⁴ coses] c. aquests beneys *H* c. aquests benuhirats e *J*

³²⁵ leven-se] lo vence *G*

³²⁶ dient] de *B*

³²⁷ *capitulo*] capitol *J*

³²⁸ del cel] dels cels *G*

³²⁹ venç] uench *A*

com diu [B28v] lo Psalmista, en [G27va] persona d'aquests gloriosos:³³⁰ «O,³³¹ Senyor! ¡E com és gran la tua altea, car aquella no pot nostre³³² saber attènyer³³³³³⁴ acabadament per nenguna³³⁵ [J17ra] via!³³⁶ E açò entenent³³⁷ Fulgencius, en lo *Tractat de benahuyrança*, parlant dels cherubins,³³⁸ fa en lur persona aytal³³⁹ exclamació³⁴⁰ a Déu: «Natura³⁴¹ incommutabla, art³⁴² exemplar e mirayll de tota rahó intel·ligible, ver Déu vivent, e eternal³⁴³ pare e senyor, qui és libre de vida e abís d'on pul·lula e hix vera vida³⁴⁴ e infinida lum!³⁴⁵ ¡O,³⁴⁶ principi original plenari e³⁴⁷ fontal³⁴⁸ de tota creatura, [H28vb] tot loch umplent, a tota res íntima³⁴⁹ [A21r] e present³⁵⁰ voluntat inobligabla, rectitut enpecable,³⁵¹ virtut incomparable³⁵² inmobile e estable³⁵³ saviesa, interminable totes coses regent, governant e disponent ab sobirana liberalitat e mesura,³⁵⁴ vigor³⁵⁵ tot lo món suportant, amor abraçant e inflamant, beatifficant³⁵⁶ e quietant tota la cort gloriosa, final³⁵⁷ paradís e benahuyrança nostra. ¿E què serà bastant a nós³⁵⁸ loar, glorificar,³⁵⁹ clarificar³⁶⁰ e magnificar a les vostres altees?³⁶¹ O,³⁶² sobresloable e amable³⁶³ patró, rey e gloriosa natura, a vós sol glorificam tots

³³⁰ gloriosos] g. sperits *H*

³³¹ O] e *J*

³³² nostre] mestre *J*

³³³

³³⁴ attènyer] entendre *H* ne a attenir *J*

³³⁵ neguna] enguna *A*

³³⁶ via] vida *G*

³³⁷ entenent] attenent *J*

³³⁸ dels cherubins] de benahuyrança dels c. *A*

³³⁹ persona aytal] om. *B*

³⁴⁰ exclamació] e. aytal oracio *B*

³⁴¹ Natura] O n. *J*

³⁴² art] art e *J*

³⁴³ e eternal] eternal *J*

³⁴⁴ e abís d'on pul·lula e hix vera vida] om. *G*

³⁴⁵ lum] luu *AB*

³⁴⁶ E] o *A*

³⁴⁷ e] essent *B*

³⁴⁸ fontal] forma *G*

³⁴⁹ fontal de tota creatura, tot loch umplent, a totes res íntima] om. *B*

³⁵⁰ e present] om. *G*

³⁵¹ enprecable] en p{r}ecable *interl. A* inpecable *BG* inexpicable *J* imprehetable *H*

³⁵² virtut incomparable] om. *A* v. intemperable *H*

³⁵³ estable] instable *G*

³⁵⁴ e mesura] emasura e *B* e misericordia *G* mesura e *J*

³⁵⁵ vigor] ab rigor *H*

³⁵⁶ beatifficant] beneficant *G*

³⁵⁷ final] e f. *B*

³⁵⁸ nos] vos *BJH*

³⁵⁹ glorificar] om. *BG*

³⁶⁰ clarificar] om. *J*

³⁶¹ altees] altres *A*

³⁶² O] E *GHJ*

temps³⁶⁴ e adoram axí com a creador e glorificador [G27vb] nostre. A la vostra alta magestat suplicant, Senyor, ab tota aquella cordial reverència e³⁶⁵ honor, efficàcia³⁶⁶ e amor³⁶⁷ que podem,³⁶⁸ [J17rb] les³⁶⁹ [H29ra] vostres humils creatures, que vós³⁷⁰, Senyor, qui³⁷¹ en tanta altea, noblea e bellea e lum e claredat del³⁷² vostre gran saber nos havets exalçats, dotats³⁷³ e magnificats, vullats il·luminar aquells mesquins qui viuen en la terra, que a vós³⁷⁴ totstemp puxen ací ab nós³⁷⁵ loar e los nostres³⁷⁶ órdens reparar per especial do e gràcia de la vostra alta magnificència!”

Deya lo abbat Pambo,³⁷⁷ que hom qui just [B29r] saber desijava³⁷⁸ en esta vida, recórrer podia, après Déu, als sants³⁷⁹ cherubins, los quals Déus havia fets pous³⁸⁰ pregons de la sua saviea e de la sua³⁸¹ sciència³⁸² intermenable de la sua³⁸³ magestat. E açò sia dit³⁸⁴ dels sants cherubins.

³⁶³ e amable] om. *B*
³⁶⁴ tots temps] om. *B*
³⁶⁵ reverència e] reuerencia *A*
³⁶⁶ efficàcia] hi e. *HJ*
³⁶⁷ amor] honor *G*
³⁶⁸ podem] poden *B*
³⁶⁹ les] los *A*
³⁷⁰ vós] nos *J*
³⁷¹ qui] om. *B*
³⁷² del]al *G*
³⁷³ dotats] dota{n}ts exp. *J*
³⁷⁴ a vós] om. *J*
³⁷⁵ nos] vos *AH*
³⁷⁶ los nostres] les vostres *HJ*
³⁷⁷ Pambo] palom *G* paulo *H*
³⁷⁸ desijava] desige *G*
³⁷⁹ sants] sants {angels} exp. *J*
³⁸⁰ pous] pus *G*
³⁸¹ la sua] om. *G*
³⁸² sciència] om. *J*
³⁸³ de la sua] om. *J*
³⁸⁴ dit] om. *B*

Capítol III, qui determena e tracta dels sants àngels appellats trons.³⁸⁵³⁸⁶ [H29rb]

Orígenes,³⁸⁷ en lo tractat³⁸⁸ que féu *De stulta*³⁸⁹ *sapiencia*, sí fa especial menció³⁹⁰ del terç orde de la primera jerarchia celestial,³⁹¹ e l'appella *trons*, ço és³⁹² 'cadires de [G28ra] Déu'. E són axí appellats³⁹³ car, axí com lo jutge seent en la cadira judicial proposa lo juhí que ha ordenat, axí nostre senyor Déu per aquests³⁹⁴ proposa als jusans sants³⁹⁵ àngels los seus alts³⁹⁶ juhíis, e³⁹⁷ per aquests los determena, o·ls³⁹⁸ proposa [J17va] ja³⁹⁹ determenats, als altres après d'èls. E deus açí⁴⁰⁰ saber que en aquests en⁴⁰¹ especial, més que en los altres⁴⁰² pus baix, relluu e appar la dretura e veritat de⁴⁰³ [A21v] justícia⁴⁰⁴ de⁴⁰⁵ nostre senyor Déu, car ells, per lur ofici, la han a tractar e manifestar. Per tal dix Ciril[H29va]lus,⁴⁰⁶ en lo *Sermó dels sants*⁴⁰⁷ *àngels*, que aquests són aquells qui los pregons juhís de nostre Senyor Déus⁴⁰⁸ pertracten⁴⁰⁹ e⁴¹⁰ divulguen e approven⁴¹¹ e glorifiquen.

«O, diu aquest, ¿e⁴¹² qui pot⁴¹³ estimar los amagats juhís que la font de saviea obra e⁴¹⁴ per aquests meneja⁴¹⁵ en la glorifficació dels sants en paraýs? Car aquí, segons que dix lo

³⁸⁵ qui determena e tracta dels sants àngels appellats trons] que declara es determena dels trons *B* qui determena dels sants he gloriosos Trons *H*

³⁸⁶ e tracta dels sants àngels appellats trons] *om. A*

³⁸⁷ Orígenes] Origues *G*

³⁸⁸ en lo tractat] en lo trattat *A om. B*

³⁸⁹ *stulta*] *sculta AH*

³⁹⁰ menció] memòria *H*

³⁹¹ celestial] *om. BJ*

³⁹² és] es a saber *H*

³⁹³ appellats] appellades *J*

³⁹⁴ per aquests] *om. B*

³⁹⁵ jusans sants] jusans *HJ* sants *G*

³⁹⁶ alts] sants *J*

³⁹⁷ e] *om. A*

³⁹⁸ o·ls] els *GH*

³⁹⁹ als jusans sants àngels los seus alts juhíis, e per aquests los determena o·ls proposa ja] *om. B ||*

ja] *om. H*

⁴⁰⁰ ací] *om. BGH*

⁴⁰¹ en] *om. G*

⁴⁰² apres dels E deus aci saber que en aquests en especial més que en los altres] *om. A*

⁴⁰³ de] e *H*

⁴⁰⁴ justícia] infancia *J*

⁴⁰⁵ de] *om. A*

⁴⁰⁶ Cirillus] girjllus *B*

⁴⁰⁷ sants] *om. BGHJ*

⁴⁰⁸ Déus] *om. BGH*

⁴⁰⁹ pertracten] *post corr. J*

⁴¹⁰ e] *om. GH*

⁴¹¹ divulguen aproven] e d. e a. *J*

⁴¹² e] *om. H*

⁴¹³ pot] *interl. J*

Salvador, los primés⁴¹⁶ són derrers e los derrers són primers. Pensa, encara, los⁴¹⁷ grans juhís que ell fa tots jorns⁴¹⁸ en la terra e·n la amagada⁴¹⁹ [G28rb] governació del món, hoc e·n lo procés de la vida dels hòmens: com alguns⁴²⁰ ne lexa⁴²¹ mal viure; altres appar que vulla forçar de és[H29vb]ser bons per les grans maneres amigables⁴²² que·ls serva; [B29v] e altres lexa jaure en lo femer de peccat,⁴²³ e en aquells⁴²⁴ los lexa morir, e altres, ans de la mort, los ne leva per sa⁴²⁵ gràcia special; alguns dampna pregona[J17vb]ment; altres de qui⁴²⁶ menys o apparia, condempna pus piadosament;⁴²⁷ alguns hic exalça⁴²⁸ e·ls manté en grans honors; altres exalçats⁴²⁹ aterra e⁴³⁰ fa viure en grans misèries e dolors; alguns favoreja a⁴³¹ temps, altres impugna a temps;⁴³² altres fa viure⁴³³ en grans penes e turments;⁴³⁴ alguns,⁴³⁵ qui jamás no peccaren, ha paradís tolt⁴³⁶ de tots punts, axí com als petits⁴³⁷ morts⁴³⁸ en original peccat; a⁴³⁹ altres, qui⁴⁴⁰ tots [H30ra] temps quaix han⁴⁴¹ mal viscut, ha⁴⁴² dada en parayís gran promoció e estat,⁴⁴³ axí com al ladre qui morí ab⁴⁴⁴ ell en la creu. Emperò tot açò [G28va] són juhiís seus⁴⁴⁵ irreprehensibles,⁴⁴⁶ car són fundats en sobirana justícia, tractada, vista⁴⁴⁷ e

⁴¹⁴ e] *om. B*

⁴¹⁵ meneja] *manera H*

⁴¹⁶ primés] *prínceps G*

⁴¹⁷ los] *en los H*

⁴¹⁸ tots jorns] *om. E tot jorn BJH*

⁴¹⁹ amagada] *om. B*

⁴²⁰ alguns] *algun J*

⁴²¹ ne lexa] *no leixen G*

⁴²² amigables] *e a. G*

⁴²³ peccat] *peccats J*

⁴²⁴ aquells] *aquel BG*

⁴²⁵ sa] *om G*

⁴²⁶ qui] *om. G*

⁴²⁷ piadosament] *poderosament A*

⁴²⁸ alguns hic exalça] *a. dich que A alguns J*

⁴²⁹ exalçats] *e. derroque G abaxats H*

⁴³⁰ e] *els G*

⁴³¹ a] *tots GJ*

⁴³² altres jmpugna a temps] *om. AH*

⁴³³ viure] *tots temps v. BGJ*

⁴³⁴ turments] *turment{s} eras. J*

⁴³⁵ alguns] *e a. BJH*

⁴³⁶ tolt] *om. B tost amena G*

⁴³⁷ petits] *infants petits J*

⁴³⁸ morts] *m{o}rts interl. J*

⁴³⁹ a] *e BH*

⁴⁴⁰ qui] *qui quaix J*

⁴⁴¹ quaix han] *han GJ*

⁴⁴² ha] *han ABG*

⁴⁴³ estat] *es estat B esta J*

⁴⁴⁴ ab] *per G*

⁴⁴⁵ juhiís seus] *juys GJ*

⁴⁴⁶ irreprehensibles] *incomprehensibles J*

revellad als sants⁴⁴⁸ trons, e per ells publicada als gloriosos spirits sots ells, e a nós, per gran part amagada en esta tenebrosa vida present.

De la dretura dels quals sants juhís⁴⁴⁹ dehia lo Psalmista: *Judicia*⁴⁵⁰ *Domini vera justificata in semet ipsam*,⁴⁵¹ e volia dir que los sants⁴⁵² juhís amagats⁴⁵³ de nostre senyor Déu són axí justificats en si mate[A22r]ixs,⁴⁵⁴ que no·ls pot rependre nenguna creatura. Car com⁴⁵⁵ altra rahó no·ls⁴⁵⁶ justi[J18ra]fficàs,⁴⁵⁷ diu Cesarius, aquesta hi és bastant, ço és que tots aytals juýs [B30r, H30rb] proceexen⁴⁵⁸ de infinida⁴⁵⁹ saviea e de infinita rahó e⁴⁶⁰ dretura qui errar no pot per nenguna via. Emperò per tal com⁴⁶¹ són⁴⁶² fort amagats, dien los sants trons, com los són revellats per l'altea de nostre senyor Déu, la paraula que dels⁴⁶³ dits juhís mateixs diu sent Pau, *Ad Romanos, nono*⁴⁶⁴: *O altitudo diviciarum sapientie et sciencie Dei quod*⁴⁶⁵ *incomprehensibilia sunt judicia eius et*⁴⁶⁶ *investigabiles*⁴⁶⁷ *vie eius*. [G28vb] E vol dir axí:⁴⁶⁸ ¡O, altea de les riqueses de la saviea e esciència⁴⁶⁹ de Déu, e com són⁴⁷⁰ axí inconprensibles los seus⁴⁷¹ juhís e amagades les sues carreres!

Legim de Randufo, fort famós e gran mestre del rey Phelip de França, que com⁴⁷² un jorn estigues en sa cambra pensant [H30va] e fort alegre en les grans⁴⁷³ prosperitats que Déus li havia donades⁴⁷⁴ en esta vida —car havia-li dat Déus gran amistat ab lo dit⁴⁷⁵ rey e grans

⁴⁴⁷ tractada, vista] t. justa BGH om. J

⁴⁴⁸ sants] seus J

⁴⁴⁹ juhís] que his B

⁴⁵⁰ *Judicia*] judica B

⁴⁵¹ *ipsam*] propriam B

⁴⁵² sants] grans E

⁴⁵³ amagats] e a. G

⁴⁵⁴ mateixs] om. G

⁴⁵⁵ com] cercant G

⁴⁵⁶ nols] que sien G

⁴⁵⁷ Justificàs] justificats G

⁴⁵⁸ proceexen] procreexen A

⁴⁵⁹ infinida] infinitat A

⁴⁶⁰ rahó e] om. BGHJ

⁴⁶¹ com] quant com J

⁴⁶² com són] quant com los secrets de nostre senyor deu son J

⁴⁶³ que dels] dels J

⁴⁶⁴ *nono*] undecimo J

⁴⁶⁵ *quod*] quam ABH

⁴⁶⁶ *et*] om. GH

⁴⁶⁷ *investigabiles*] jnuestigabljs B

⁴⁶⁸ e vol dir axi] om. G

⁴⁶⁹ e esciència] om. J

⁴⁷⁰ són] om. B

⁴⁷¹ seus] seu A

⁴⁷² com] com tot G

⁴⁷³ grans] om. G

⁴⁷⁴ donades] dades J

promocions⁴⁷⁶ en sa cort, e après grans riqueses e molts infants e gran⁴⁷⁷ fama e molts amichs e muller fort a ell plasent; e com lo sant abbat Amandus⁴⁷⁸ possàs⁴⁷⁹ en sa casa [J18rb] e fos inspirat per los sants trons, als quals⁴⁸⁰ lavors⁴⁸¹ de fet fahia sa oració acostumada, e fos informat⁴⁸² largament del goig que aquell avia en sa⁴⁸³ cambra pensant en sa prosperitat e de la fi d'aquell, diu que entrà-sse'n a ell e dix-li: «Si sabies los grans juhís [B30v] de nostre senyor Déu qui seran en aquest any [H30vb] sobre tu e sobre totes les coses⁴⁸⁴ de què⁴⁸⁵ ara te glorieges, ploraries e cridaries [G29ra] nit e dia⁴⁸⁶ fins a la mort. Car tu morràs tantost, e⁴⁸⁷ tot quant has, en un⁴⁸⁸ buf serà delit e perdut e tota ta casa serà perida.⁴⁸⁹ E tu seràs jutgat axí com un gran uffaner⁴⁹⁰ ventolà⁴⁹¹ e⁴⁹² desconexent a Déu, qui tota la tua vida has despessa follament⁴⁹³ en vent e en plaers⁴⁹⁴ e en amor de la tua carn e de les coses del món. Leva d'aquí, mesquí,⁴⁹⁵ e veges [A22v] si almeys poràs⁴⁹⁶ enpetrar⁴⁹⁷ ab lo Senyor, qui axí te ha jutgat,⁴⁹⁸ que almenys la tua ànima fos salva”. E diu que levà·s ab gran dol, e tinent lo consell del sant hom vénch a bona fi. Emperò no pòch inpetrar que totes les altres⁴⁹⁹ coses sues⁵⁰⁰ no perissen, [H31ra] axí com lo sant hom⁵⁰¹ li⁵⁰² havia proffetat⁵⁰³. Per què consella aquest

⁴⁷⁵ ab lo dit] del dit *BGJ*

⁴⁷⁶ promocions] promissions *H*

⁴⁷⁷ gran{s} *exp. J*

⁴⁷⁸ amandus] amandus *B* aman dues *G*

⁴⁷⁹ posàs] coses *G*

⁴⁸⁰ als quals] ell *G*

⁴⁸¹ lavors] lo dit abbat *J*

⁴⁸² fos informat] format *H*

⁴⁸³ sa] la *G*

⁴⁸⁴ les coses] los corsos *G*

⁴⁸⁵ de què] de que tu *G* que *J*

⁴⁸⁶ nit e dia] *in mg. A*

⁴⁸⁷ sobre totes les coses que ara te glorieges, ploraries e cridaries nit e dia fins a la mort. Car tu morràs tantost e] *om. B*

⁴⁸⁸ un] *interl. J*

⁴⁸⁹ perida] pertida *G* perduda *H*

⁴⁹⁰ uffaner] usurer *G*

⁴⁹¹ ventolà] venthosa *A*

⁴⁹² e] *om. G*

⁴⁹³ follament] solament *G*

⁴⁹⁴ vent e en plaers] veure plaers *H*

⁴⁹⁵ mesquí] *om. A*

⁴⁹⁶ poràs] porien *A* pories *BH*

⁴⁹⁷ enpetrar] e. gracia *J*

⁴⁹⁸ jutgat] ja j. *BJ*

⁴⁹⁹ altres] *om. B*

⁵⁰⁰ sues] *om. G*

⁵⁰¹ sant hom] sant *J*

⁵⁰² li] *om. GH*

⁵⁰³ profetat] dit e profetat *B* pro{fe}titzat *interl. J*

doctor que tot crestià faça especial⁵⁰⁴ oració tots jorns als sants trons per⁵⁰⁵què [J18va]
supliquen per ell a Déu que vulla metigar los seus forts e grans⁵⁰⁶ juhiís qui·ns vénen
damunt. E ells, qui·ls veen e·ls saben, nos impetren revocació⁵⁰⁷ o⁵⁰⁸ mitigació per la⁵⁰⁹ lur
gran caritat e bonea.

⁵⁰⁴ especial] *om. B*

⁵⁰⁵ per] *om. G*

⁵⁰⁶ forts e gran] eforts egrans *B*

⁵⁰⁷ revocació] renovació *GH*

⁵⁰⁸ o] e *BH om. J*

⁵⁰⁹ la] *om. GH*

Capítol V, qui ensenya què és mal fet⁵¹⁰ curiosament curar dels amagats juhís de nostre senyor⁵¹¹ Déu. [G29rb]

Mauricius, monge⁵¹² de Conturberi, per lonch de⁵¹³ temps féu oració als sants trons que li fos revelat⁵¹⁴ què era la causa dels següents⁵¹⁵ juhís amagats de nostre senyor Déu, ço és: ¿què⁵¹⁶ és la raó que Déus lexa a l'hom malvat e reprovat haver gran senyoria, e li lexa fer [H31rb] a sa volentat sobre tot quant⁵¹⁷ mal voll fer? [B31r] Segonament, ¿per què Déus lexa perdre⁵¹⁸ e dissipar innumerable poble per dolent e fol⁵¹⁹ senyor? Terçament,⁵²⁰ ¿per què tramet tanta persecució, dolor e misèria a aquell qui és bo e just? Quartament, ¿per què lexa caure a temps justícia e falsetat prosperar? Quintament, ¿com lexa los hòmens scients,⁵²¹ més que los altres, encegar? ¿E los veylls, quant són⁵²² prop de⁵²³ lur mort,⁵²⁴⁵²⁵ endureir?⁵²⁶ ¿E los pus dotats de seny, més que altres, en regiment de lur vida follejar? ¿E per què los damp[J18vb]nats vol per totstemps en tan grans penes turmentar?

E aparech-li, ço diu, aquí⁵²⁷ un sant⁵²⁸ àngel dels trons, e dix-li axí:⁵²⁹ «Gran pe[H31va]na merexies⁵³⁰ tu,⁵³¹ qui aytal⁵³² supplicació tan curiosa⁵³³ e presumptuosa⁵³⁴ has feyta a Déu, car bastar-te deu de suppicar per ta⁵³⁵ salvació [G29va] e⁵³⁶ dels altres a qui⁵³⁷

⁵¹⁰ fet] fer *H*
⁵¹¹ nostre senyor] *om. J*
⁵¹² monge] *interl. J*
⁵¹³ de] *om. BH*
⁵¹⁴ fos revelat] revellas *A*
⁵¹⁵ següents] sants *B*
⁵¹⁶ què] quina *G* que {ells} *exp. J*
⁵¹⁷ tot quant] tots quants *G*
⁵¹⁸ perdre] peendre *J*
⁵¹⁹ Foll] {a}vol *interl. H*
⁵²⁰ Terçament] Terçament que *A*
⁵²¹ scients] scients {per} *del. H*
⁵²² quant son] *om. A*
⁵²³ quant son prop de] **apres GH**
⁵²⁴ mort] ioventut *G*
⁵²⁵ quant són prop de lur mort] per lur merit *B*
⁵²⁶ endureir] enduren *AJ jndujr B*
⁵²⁷ Aquí] *om. AB*
⁵²⁸ sant] *om. BGJH*
⁵²⁹ axí] *om. B*
⁵³⁰ merexies] mereys *GH*
⁵³¹ Tu] *om. ABEGH*
⁵³² aytal] tan folla *J*
⁵³³ Curiosa] cutiosa *A* contrariosa *B*
⁵³⁴ presumptuosa] presuptuosa *A* tan p. *J*
⁵³⁵ Poc legible *J de ta H*
⁵³⁶ e] {mes} e *del. G*
⁵³⁷ a qui] qui *AG*

ést tengut, e de demanar⁵³⁸ ço que Jhesucrist⁵³⁹ [A23r] ensenya de demanar⁵⁴⁰ en lo *Pater noster*. Sàpies⁵⁴¹ que lo Senyor te volia flagel·lar agrament per aquesta demanda tan folla, emperò per nostres oracions e suplicacions te perdona⁵⁴² de present. Ne ton desig⁵⁴³ mereix altra resposta,⁵⁴⁴ emperò ço que desiges veuràs clarament en lo regne de Déu: per què⁵⁴⁵ viu religiosament per tal que y⁵⁴⁶⁵⁴⁷ meresques ésser.⁵⁴⁸ E⁵⁴⁹ guarda't de esperit de presumpció, car humilitat⁵⁵⁰ és la⁵⁵¹ via segura qui porta los elets a glòria e·l·ls revella los grans secrets e juhís⁵⁵² de nostre senyor Déu, [H31vb] la qual tu no⁵⁵³ has haüda en lo pregon de ton cor, per què no mereixes saber ço que desiges. A Gregori papa, sant de ton⁵⁵⁴ orde, estech revellat tot⁵⁵⁵ ço que tu [B31v] demanes saber. E ell possà totes⁵⁵⁶ les solucions de tos⁵⁵⁷ duptes en los seus⁵⁵⁸ *Morals*⁵⁵⁹ que escrivi⁵⁶⁰ sobre Job, los⁵⁶¹ quals tu no has⁵⁶² vists [J19ra] per ta gran negligència, per què mereys gran penitència. Mas és-te perdonada si·ls estudies d'aquí avant, car aquells ha dats [G29vb] lo Sant Spirit als hòmens,⁵⁶³ singullarment religiosos, axí com a regla⁵⁶⁴⁵⁶⁵ de bona consciència». E dites aquestes paraules l'àngel aquell⁵⁶⁶ desaparech.

⁵³⁸ de demanar] e d. A de deruar ? J e de d. H

⁵³⁹ Jhesucrist] {deu} jhesucrist exp. J

⁵⁴⁰ de demanar] om. B

⁵⁴¹ Sàpies] e s. GJ

⁵⁴² perdona] ha perdonat J

⁵⁴³ Ne ton desig] e ton desig no G

⁵⁴⁴ emperò per nostres oracions e suplicacions te perdona de present ne ton desig mereix altra resposta] om. B || resposta] resporta A

⁵⁴⁵ per que] e així B

⁵⁴⁶ per tal que y] per quey B

⁵⁴⁷ que y] quey {visques} e del. A que G

⁵⁴⁸ esser] entrar B

⁵⁴⁹ E] om. G

⁵⁵⁰ humilitat] la h. H

⁵⁵¹ és la] es figura e G

⁵⁵² juhís] juy H

⁵⁵³ no] na A

⁵⁵⁴ ton] tot A

⁵⁵⁵ tot] atot A

⁵⁵⁶ totes] om. G

⁵⁵⁷ tos] tots A

⁵⁵⁸ seus] om. GH

⁵⁵⁹ *Morals*] liber V capitulo .j. et libro 2 et libr ? capitulus 19 B

⁵⁶⁰ escrivi] escriu A

⁵⁶¹ los] las G

⁵⁶² no has] mas B

⁵⁶³ lo Sant Spirit als hòmens] om. A

⁵⁶⁴ regla] reglars regla A

⁵⁶⁵ regla] r. e antencio B

⁵⁶⁶ aquell] om. G

Cassianus,⁵⁶⁷ en ses oracions, fa a Déu aytal exclamació: «Lo juhí, Senyor, en ma fi⁵⁶⁸ ¿qual deu ésser de mi⁵⁶⁹⁵⁷⁰⁵⁷¹? ¿Ja és format e dins⁵⁷² la vostra pensa eternalment cogitat e⁵⁷³ de[H32ra]terminat, e als sants⁵⁷⁴ trons revellat? Ay⁵⁷⁵ las, e yo⁵⁷⁶ no·m⁵⁷⁷ sé quin⁵⁷⁸ s'és, e ja està escrit! ¿Ja és la sentència dada,⁵⁷⁹ mas tenen-la tancada aquells gloriosos esperits! O, Senyor, e plàcia-us reebre⁵⁸⁰ los⁵⁸¹ prechs,⁵⁸² car los meus són tan inmúndes, e per lur amor temprar vostra rigor, car⁵⁸³ tot mal mereix la mia vida si no és per vostre alt juhí supportada e per vostra dolçor». E diu aquí aquest document que totstamps que hous nomenar algun juhí de nostre senyor Déu,⁵⁸⁴ que ab tota ta força⁵⁸⁵ te estudies⁵⁸⁶ de honrar [A23v] aquel e de no⁵⁸⁷ blasmar,⁵⁸⁸ mas ab⁵⁸⁹ tota reverència e temor aquell exalçar⁵⁹⁰ per ço⁵⁹¹ que no [B32r] cages⁵⁹² en lo⁵⁹³ juhí de Déu felló,⁵⁹⁴ lo qual deu tembre tota creatura. Car los sants trons, veens⁵⁹⁵ aquells tan alts [J19rb] e drets [G30ra] juhís, totstamps⁵⁹⁶ adoren e santtifiquen lo sobiran jut[H32rb]ge⁵⁹⁷ qui⁵⁹⁸ ensenya tanta⁵⁹⁹ saviesa e virtut. E açò sia dit⁶⁰⁰ dels sants trons e cadires judicials de nostre senyor Déu, e per consegüent de tota la primera jerarchia,

⁵⁶⁷Cassianus] casiamus A

⁵⁶⁸en ma fi] de mi ABH

⁵⁶⁹de mi] en ma fi BH

⁵⁷⁰

⁵⁷¹en ma fi qual deu ésser de mi] de mi quall deu esser en ma fi G

⁵⁷²e dins] dins A

⁵⁷³e] om. G

⁵⁷⁴Sants] om. H

⁵⁷⁵ay] ay{talç} exp. JG

⁵⁷⁶las e yo] om. G

⁵⁷⁷no·m] non A no J

⁵⁷⁸quin] quin{a} eras. J

⁵⁷⁹Ja és la setnència dada] e la sentència ja es donade B

⁵⁸⁰reebre] reeb{r}e interl. J

⁵⁸¹los] lurs J

⁵⁸²prechs] p. seus B

⁵⁸³vostra rigor car] v. vigor car AJ mas regidor G

⁵⁸⁴Déu] om. B

⁵⁸⁵ta força] eforça B

⁵⁸⁶estudies] ostodius J

⁵⁸⁷de no] post corr. J

⁵⁸⁸blasmar] b. aquel B saber H blasffemar J

⁵⁸⁹ab] om. B

⁵⁹⁰exalçar] e. aquel B

⁵⁹¹ço] tal BGJH

⁵⁹²cages] cayguem H

⁵⁹³lo] om. BG

⁵⁹⁴felló] om. A

⁵⁹⁵veens] reebents G

⁵⁹⁶tots temps] om. A

⁵⁹⁷lo sobiran jutge] lo sant j. G

⁵⁹⁸qui] aqui BGHI

⁵⁹⁹tanta] ta G

⁶⁰⁰dit] dit{s} del. J

entessa en lo servey del rey celestial,⁶⁰¹ al⁶⁰² qual plàcia perdonar a mi, peccador miserable,⁶⁰³ qui tan groserament e exuta parle de la gloriosa obra sua e dels seus transcendentals e molt remembrables⁶⁰⁴ cavallers e servidors.

⁶⁰¹ servey del rey celestial] servir celestial rey e senyor *A*

⁶⁰² al] ala *G*

⁶⁰³ miserable] e m. *A*

⁶⁰⁴ remembrables] rememblables *AJ* amables *B*

Capítol VI, qui tracta de les dominacions.⁶⁰⁵

Ofici és de les dues següents⁶⁰⁶ jerarchies entendre e girar-se⁶⁰⁷ baix als hòmens ací vivents, segons que possa Dionís, en lo *Libre de la santa*⁶⁰⁸ *angelical natura*. Axí, emperò, que jatsia que aquests III òrdens⁶⁰⁹ de la segona je[H32va]rarchia tracten lo⁶¹⁰ regiment humanal, açò és emperò⁶¹¹ en⁶¹² comú. Axí com lo consell del⁶¹³ príncep e lo⁶¹⁴ parlament⁶¹⁵ de les corts se⁶¹⁶ fa per lo general regiment del regne, e açò que aquí és⁶¹⁷ determenat se exegueix⁶¹⁸ pus per diverses [G30rb] oficials, grans e pochs,⁶¹⁹ axí és en aquella cort celestial e gloriosa,⁶²⁰ segons que diu⁶²¹ Dionís en lo dit libre, car en lo [J19va] consell de la segona jerarchia se⁶²² [B32v] tracten les causes⁶²³ generals del regiment humanal⁶²⁴ qui puyx⁶²⁵ se exegexen⁶²⁶ per⁶²⁷ los àngels de la terça jerarchia. E si alguna⁶²⁸ causa⁶²⁹ s'i⁶³⁰ tracta special,⁶³¹ la execució ha ha fer sant⁶³² àngel de la terça jerarchia, segons que posa lo dit sant Dionís aquí mateix.

E deus ací saber que lo primer [H32vb] horde e⁶³³ pus alt de aquesta segona jerarchia, se appella *dominacions*, e a⁶³⁴ aquests⁶³⁵ se pertany tractar⁶³⁶ del regiment dels hòmens. Ço

⁶⁰⁵ tracta de les dominacions] trachta dominacions e dela segona jararchia segons se segex B
⁶⁰⁶ següents] segones G
⁶⁰⁷ girar-se] gitarse B
⁶⁰⁸ santa] *om. BJH* || la santa] *om. G*
⁶⁰⁹ òrdens] o. següents B
⁶¹⁰ lo] *om. B*
⁶¹¹ que iatsia que aquests tres ordens de la segona gerarchia tracten lo regiment humanal açó es emperò] *om. H*
⁶¹² en] *om. B*
⁶¹³ del] dun B
⁶¹⁴ e lo] en lo B el G
⁶¹⁵ parlament] pensament B
⁶¹⁶ se] com se B
⁶¹⁷ e açò que aquí és] aso qui es B
⁶¹⁸ exegueix] segueys BH
⁶¹⁹ pochs] xichs G
⁶²⁰ e gloriosa] gloriosa BG
⁶²¹ diu] dix B
⁶²² se] se {apela diu acjons} ? *del. B*
⁶²³ causes] coses J
⁶²⁴ humanal] humanals A
⁶²⁵ qui puyx] e puyx J
⁶²⁶ exegexen] exseguex B exseguexen G *ensegueix J*
⁶²⁷ per] en J
⁶²⁸ alguna] nenguna G
⁶²⁹ cosa] causa GJ
⁶³⁰ s'i] *om. A* se G
⁶³¹ special] *om. J*
⁶³² sant] *om. BGJ*
⁶³³ e] de G
⁶³⁴ E a] a A a a BG

és,⁶³⁷ segons que possa Cantuariensis,⁶³⁸ *Sobre la santa*⁶³⁹ *angelical* [A24r] *jerrarchia*, que aquells, avent esguart al temps e a les persones e als mèrits dels súbdits, atenen e revellen⁶⁴⁰ als sants⁶⁴¹ àngels jusans què és la volentat de nostre senyor Déu⁶⁴² sobre lo regiment del món, e·ls manen que axí sia fet dins aytan⁶⁴³ temps sobre aytal nació e aytal sia regidor o sia permès regir. E ací, diu aquest doctor, són fort amagats los grans juhiís [30va] de nostre senyor Déu e fort⁶⁴⁴ amagats als hòmens. E ací, so diu, se treballen⁶⁴⁵ los hòmens e·s⁶⁴⁶ comouen cant veen regir los⁶⁴⁷ elats⁶⁴⁸ o⁶⁴⁹ scelerats o folls o⁶⁵⁰ effemi[H33ra]nats, diffamats,⁶⁵¹ criminats⁶⁵²⁶⁵³ o hòmens⁶⁵⁴ de tots punts de Déu lunyats, qui en res no guar[J19vb]den a Déu, sinó⁶⁵⁵ ha honor,⁶⁵⁶ a⁶⁵⁷ delits, a diners, [B33r] a⁶⁵⁸ vanitats, a⁶⁵⁹ vengances; qui tots temps desigen no profit mas lo cars e lo⁶⁶⁰ errar del poble per aver rahó e occasió⁶⁶¹ de subjugar aquel.⁶⁶² Emperò, ço diu qui⁶⁶³ agudament pensava la causa d'aquest mal: ¿e per què Déus tot poderós⁶⁶⁴ permet açò? ¿E a quina fi ho ha⁶⁶⁵ aportat?⁶⁶⁶ Nengú no se'n maravellaria,⁶⁶⁷ car⁶⁶⁸ açò fa lo sobiran governador sovín per purgar⁶⁶⁹ lo poble peccador

⁶³⁵ aquests] aquest *G*

⁶³⁶ tractar] tractat *A*

⁶³⁷ ço és] *om. J*

⁶³⁸ Cantuariensis] caturiensis *J*

⁶³⁹ santa] *om. BGJH*

⁶⁴⁰ atenen e revellen] actenens eraueles *B*

⁶⁴¹ sants] *om. BGJH*

⁶⁴² Déu] *om. G*

⁶⁴³ dins aytant] tal *B*

⁶⁴⁴ e fort] fort *A*

⁶⁴⁵ se treballen] *om. B* sant Baylensis *J*

⁶⁴⁶ e·s] ses *J*

⁶⁴⁷ los] l. homens *B*

⁶⁴⁸ elats] elets *H*

⁶⁴⁹ o] o homens *B*

⁶⁵⁰ o] e *G*

⁶⁵¹ diffamats] jndifjats e *B*

⁶⁵²

⁶⁵³ diffamats criminats] *om. J*

⁶⁵⁴ o effeminats diffamats criminats, o hòmens] e enfemjnats e *G*

⁶⁵⁵ sinó] fins *J*

⁶⁵⁶ sinó a honor] sino a homens *B*

⁶⁵⁷ a] e a *GH*

⁶⁵⁸ a] e a *G*

⁶⁵⁹ a vanitats a] a vanitats *A* o a *B* a *G* e a *H*

⁶⁶⁰ e lo] del *G*

⁶⁶¹ rahó e occasió] ocasió *BGJH*

⁶⁶² aquel] a aquel *B* lo *G*

⁶⁶³ qui] que aquí *BH* aquí *J*

⁶⁶⁴ tot poderós] poderos *J*

⁶⁶⁵ ho ha] ofa *B* ha *J*

⁶⁶⁶ aportat] *om. B*

⁶⁶⁷ maravellaria] mellorarja *B*

de sos mals per aytals tribulacions, axí com possà⁶⁷⁰ los juheus,⁶⁷¹ en temps que avien lur terra,⁶⁷² sots⁶⁷³ diverses captivitats e regiment de tirans malvats e ydòlatres⁶⁷⁴ e enemichs de Déu tot poderós. A vegades⁶⁷⁵ se fa per exercitar⁶⁷⁶ [H33rb] los justs e ajustar⁶⁷⁷ grans mèrits per⁶⁷⁸ obtenir les grans cadires de paradís: e axí permès flagel·lar⁶⁷⁹ los sants mar[G30vb]tris e tota⁶⁸⁰ crestiandat per CCC e aytants anys,⁶⁸¹ sots potestat de x⁶⁸² tirans principals, per los quals⁶⁸³ tot cristianisme soferí la pus cruell⁶⁸⁴ persecució que jamés soferís nació⁶⁸⁵ del món en tant temps. E⁶⁸⁶ com, segons que dien los sants e⁶⁸⁷ les Escripures Santes,⁶⁸⁸ nostre senyor Déu, après la sua [J20ra] glòria,⁶⁸⁹ que principalment entén⁶⁹⁰ totes les coses,⁶⁹¹ ordena ací⁶⁹² per⁶⁹³ proffit dels elets, car los⁶⁹⁴ dampnats e los reprovats e malvats qui s'an a perdre ja no són [A24v] en [B33v] compte ne en memòria⁶⁹⁵ davant [H33va] Déu: per aytal lexa aytals⁶⁹⁶ senyories per lur proffit e exercici, jatsia que principalment⁶⁹⁷ les prometa axí⁶⁹⁸ per⁶⁹⁹ glòria sua, car per esta via ell n'és fort glorifficat, ensenyant la sua misericòrdia en los elets ben

⁶⁶⁸ car] tot *H*
⁶⁶⁹ purgar] subiugar *G*
⁶⁷⁰ possa] posen *B*
⁶⁷¹ jueus] juhis *G*
⁶⁷² terra] terres *B* certa *J*
⁶⁷³ sots] so es *B*
⁶⁷⁴ e ydòlatres] ydolatrachs *B* ydolatres *G* sydolatrix *J*
⁶⁷⁵ A vegades] au{e}guades *interl. J*
⁶⁷⁶ exercitar] executar e exercitar *H*
⁶⁷⁷ e ajustar] a ajustar *B* ajustar a *G* e per ajustar *J*
⁶⁷⁸ per] e per *J*
⁶⁷⁹ flagel·lar] afalagar *B*
⁶⁸⁰ tota] la *G*
⁶⁸¹ anys] anys apres sa mort per *J*
⁶⁸² x] dos *J*
⁶⁸³ los quals] lo qual *B*
⁶⁸⁴ cruell] cruell {passio} *del. A* cruel {pacio} *del. B*
⁶⁸⁵ nació] generació *A*
⁶⁸⁶ E] *om. G*
⁶⁸⁷ los sants e] *om. B*
⁶⁸⁸ santes] *in mg. A*
⁶⁸⁹ glòria] honor e g. *HJ*
⁶⁹⁰ entén] e. en son obrar *HJ*
⁶⁹¹ coses] c. del món *J*
⁶⁹² ací] daci *J*
⁶⁹³ per] *om. B*
⁶⁹⁴ los] tots los *J*
⁶⁹⁵ memòria] m. aprouada *J*
⁶⁹⁶ aytals] lexil axi tan fort encorrer axí a. *J*
⁶⁹⁷ principalment] primerament *A*
⁶⁹⁸ axi] *om. BG*
⁶⁹⁹ per] axi per *J*

pascients e subportants ab reverència sua los dits mals. E és glorificat⁷⁰⁰ en la gran justícia que ell fa depuixs, dampnant⁷⁰¹ los execudors de tan malvat regiment contra los elets e contra caritat e la ley de Déu proceents. E jatsia⁷⁰² que totstemps se cobren⁷⁰³ ab qualche pali⁷⁰⁴ [G31ra] de bé,⁷⁰⁵ lavors, diu aquest doctor, mostra nostre Senyor lur⁷⁰⁶ dampnada consciència ésser estada⁷⁰⁷ sofisticada e falsament cuberta ab ypocrital⁷⁰⁸ pali e⁷⁰⁹ ficció. Per què, diu aquest doctor, és gran⁷¹⁰ confusió al crestià, que com⁷¹¹ se veu [H33vb] maltractat per mala senyoria, ho⁷¹² veu⁷¹³ que no·s⁷¹⁴ troba refugi a⁷¹⁵ nenguna justícia ne bonea lur, ans⁷¹⁶ que tot lo món⁷¹⁷ [J20rb] és corromput per aytal via, com⁷¹⁸ per açò⁷¹⁹⁷²⁰ torba⁷²¹ si mateix, ne⁷²² ha⁷²³ impaciència⁷²⁴ ne⁷²⁵ diu⁷²⁶ res contra Déu ne per açò se⁷²⁷ mou⁷²⁸ en res⁷²⁹ ne⁷³⁰ rebel·la⁷³¹ contra la senyoria, com aytals regiments sien⁷³² per especial dispensació de la divinal governació⁷³³ e per⁷³⁴ proffit lur. E no res menys com Déus haja manat per sent

⁷⁰⁰ ensenyant la sua misericòrdia en los elets ben pascients e subportants ab reverencia sua los dits mals e es glorificat] *om. B*

⁷⁰¹ dampnant] dampnaua *G*

⁷⁰² E jatsia] jassesia *B* jatsia *GJ*

⁷⁰³ se cobren] los mals homens sacoloren *J*

⁷⁰⁴ pali] pati *G* pallida *J*

⁷⁰⁵ de be] *om. B*

⁷⁰⁶ lur] *om. H*

⁷⁰⁷ ésser] e. estada *J*

⁷⁰⁸ ypocrital] yprocrital *A*

⁷⁰⁹ palli e] *om. B* || e] o *H*

⁷¹⁰ gran] *om. G*

⁷¹¹ que com] qui quant *J*

⁷¹² ho] e *G*

⁷¹³ mal tractat per mala senyoria ho veu] *om. B*

⁷¹⁴ no·s] no *G*

⁷¹⁵ a] en *J*

⁷¹⁶ ans] ans veu *B*

⁷¹⁷ món] lo lur *H*

⁷¹⁸ com] certa *B*

⁷¹⁹ per açó] per aso deu *B*

⁷²⁰ comm per açó] o comperació *H*

⁷²¹ torba] torbar *B*

⁷²² ne] be deu *B*

⁷²³ ha] *om. G*

⁷²⁴ impaciència] auer inpaciencia *B*

⁷²⁵

⁷²⁶ diu] deu dir *B*

⁷²⁷ se] se deu *B*

⁷²⁸ mou] moure *B* mouen *H*

⁷²⁹ contra Déu, ne per açò se mou en res] *om. G*

⁷³⁰ ne] nes *GH*

⁷³¹ rebella] rebellar *B*

⁷³² ne rebel·la contra la senyoria, com aytals regiments sien] *in mg. A*

⁷³³ governació] generació *A*

⁷³⁴ per] *om. BGH*

Pere e per los⁷³⁵ seus sants que tot hom sia subjugat a la senyoria, si·s vol⁷³⁶ bona si·s vol mala,⁷³⁷ e a⁷³⁸ tirans⁷³⁹ e a bons reys e⁷⁴⁰ a qualsevol regiment, car tots [B34r] aquells⁷⁴¹ prenen lo poder de⁷⁴² Déu e són oficials seus, per honor del qual deuen ésser temuts e honrats, car ell los tramet en lo món ell sap per què. E per rahon d'açò, cascun deu baxar lo cap e obeyr [G31rb, H34ra] a Déu e a aquests en totes coses qui no sien⁷⁴³ contra Déu, car gran és lo mèrit e lo guardó que la⁷⁴⁴ persona súbdita espera de Déu lo jorn de sa mort per esta santa pasciència.⁷⁴⁵⁷⁴⁶

⁷³⁵ los] tots los *J*

⁷³⁶

⁷³⁷ si·s vol bona si·s vol mala] sia bona o mala *B*

⁷³⁸ e a] a *A*

⁷³⁹ tirans] estranys *B*

⁷⁴⁰ e] o *B*

⁷⁴¹ aquells] aquests *BGH*

⁷⁴² de] *interl. J*

⁷⁴³ sien] sia *G*

⁷⁴⁴ la] per la *G*

⁷⁴⁵ esta santa pasciència] sa paciència si humj]ment laura feta *B*

⁷⁴⁶ pasciència] p. que ha en pascientment portar les males senyories a la qual pasciència haver poden ajudar los remeys dats contra impasciència en lo libre de virtuts *J*

Capítol⁷⁴⁷ VII, com⁷⁴⁸ és perillosa cosa regiment de ànimes e con los mals regidors són grans⁷⁴⁹ peccadors. [A25r, J20va]

Lo teu cor, axí mateix, de tu, qui súbdit és, deu pensar, segons que possa lo dit doctor, quanta gràcia t'à Déus feta que no t'à possat en aytal estament, ans t'à lunyat de tan perillosa via a⁷⁵⁰ dampnació, e majorment, si vehies los turments⁷⁵¹ e⁷⁵² mals infinits als quals los ha⁷⁵³ deputats,⁷⁵⁴ segons que legim *Sapiencie XII*.⁷⁵⁵ Per⁷⁵⁶ tal, axí com a malalt⁷⁵⁷ del qual⁷⁵⁸ lo metge veu ja mort,⁷⁵⁹ los⁷⁶⁰ lexa Déu aleerar⁷⁶¹ a tots quants mals vo[H34rb]len fer, car sap⁷⁶² a quins⁷⁶³ mals los conserva per⁷⁶⁴ a tots temps. Per què⁷⁶⁵ consella aquest beneyt⁷⁶⁶ doctor de fer especial oració a les celestials dominacions que·ls plàcia horar⁷⁶⁷ per nós que ajam bons regidors e que⁷⁶⁸ en [G31va] los mals nos⁷⁶⁹ dó bona paciència.⁷⁷⁰ A·quests sants àngels deuen haver tots⁷⁷¹ los bons prínceps del món⁷⁷² special⁷⁷³ devoció,⁷⁷⁴ car aquests los poden ab nostre Senyor Déu⁷⁷⁵ impetrar grans gràcies [B34v] e gran misericòrdia, axí com de fet ho legim de molts sants⁷⁷⁶ reys, qui a·quests havien special⁷⁷⁷ devoció.

⁷⁴⁷ Capítol] capitols *B*

⁷⁴⁸ com] qui posa com *J*

⁷⁴⁹ grans] mals *H*

⁷⁵⁰ a] e *GH*

⁷⁵¹ los turments] lo turment *B*

⁷⁵² e] e los *G*

⁷⁵³ los ha] los ha deus *J*

⁷⁵⁴ los ha deputats] deputats ha *G*

⁷⁵⁵ XII] VI et XII *J*

⁷⁵⁶ per] E per *B*

⁷⁵⁷ malalt] malvat *J*

⁷⁵⁸ del qual] lo qual *BG*

⁷⁵⁹ mort] sa mort *J*

⁷⁶⁰ los] lo *GH*

⁷⁶¹ alleerar] alerear *A*

⁷⁶² sap] *om. J*

⁷⁶³ a quins] quins *G*

⁷⁶⁴ per] e per *G*

⁷⁶⁵ perquè] p. tostemps *G*

⁷⁶⁶ beneyt] *om. B*

⁷⁶⁷ horar] ahorar *B* pregar *G*

⁷⁶⁸ e que] que *A*

⁷⁶⁹ nos] *om. H*

⁷⁷⁰ paciència] p. perquè *B*

⁷⁷¹ tots] tostemps *G*

⁷⁷² món] mon en *B*

⁷⁷³ special] specialment *G*

⁷⁷⁴ devoció] oració e deuocio *A*

⁷⁷⁵ Déu] *om. BGJ*

⁷⁷⁶ sants] sants {} *eras. A*

⁷⁷⁷ special] *om. B*

Possa aquell Cromacius, en la epístola⁷⁷⁸ que tramès a Robert, príncep de Aquileya,⁷⁷⁹ aytal paraula: «Gran és la malvestat dels hòmens del món que, per bons⁷⁸⁰ [J20vb, H34va] que sien, tantost com han regiment o senyoria perden lo seny, car no saben portar⁷⁸¹ lo càrrech⁷⁸² de la prosperitat perrillosa. E com hofici de regiment sia art la pus alta e la⁷⁸³ pus santa e la pus a Déu cara, e la⁷⁸⁴ major que sia en lo món e pus⁷⁸⁵ merithòria, e que faria a l'hom d'ella bé usant a Déu sobiranament car e amable e pus alt en paradís (car és entessa⁷⁸⁶ de tots punts en salut⁷⁸⁷ de les nostres ànimes),⁷⁸⁸ emperò la perversitat dels hòmens de aquesta santa art ha fet camí dret⁷⁸⁹ a infern, companya⁷⁹⁰ [G32vb] dels diables,⁷⁹¹ font de tot peccat, taverna de sclerats⁷⁹², nodriment⁷⁹³ de tota malícia, en tant que los [H34vb] pijors hòmens que en lo món sien, són⁷⁹⁴ huy en regiment, e los majors peccadors [A25v] e majors enemichs de Déu e del proïsme e de la cosa pública e ab menys consciència en tota part, e qui menys temor han de Déu e menys de vergonya⁷⁹⁵ dels hòmens, per què innumerables⁷⁹⁶ ne vénen a mala fi».

Per què deya sent Bernat: «O, fills dels hòmens, e com és tan gran⁷⁹⁷ la vanitat e la follia⁷⁹⁸ que tenits⁷⁹⁹ al cap, car tots anats cercar honors [J21ra] e⁸⁰⁰ presidències en lo món, com los sants⁸⁰¹ àngels, si per terra anaven e peccar podien, haurien paor de tenir hofici de regiment». ⁸⁰² E per [B35r] tal sent Pau consellava⁸⁰³ que per⁸⁰⁴ squivar lo gran perill de les

⁷⁷⁸ Cromacius, en la epístola] conaxença e parla G

⁷⁷⁹ Aquileya] daquj lexa B

⁷⁸⁰ bons] bons bons J

⁷⁸¹ portar] {per tal>portar} corr. J

⁷⁸² càrrech] car{r}ech interl. A

⁷⁸³ pus alta e la] om. B

⁷⁸⁴ la] la pus B

⁷⁸⁵ pus] la pus B

⁷⁸⁶ entesa] encesa J

⁷⁸⁷ salut] saluti A

⁷⁸⁸ de les nostres ànimes] dels anys B de les animas GH

⁷⁸⁹ dret] d. son B

⁷⁹⁰ companya] co nyia A ala c. G

⁷⁹¹

⁷⁹² sclerats] sclerats e BJ

⁷⁹³

⁷⁹⁴ són] se troben J

⁷⁹⁵ de vergonya] uergonya GJ

⁷⁹⁶ innumerables] innumerablament J

⁷⁹⁷ e com es tan gran] om. B

⁷⁹⁸ la follia] folia BGJ

⁷⁹⁹ tenits] tenen A

⁸⁰⁰ e] om. BG

⁸⁰¹ sants] om. GJH

⁸⁰² regiment] r. hoc e de les animas H

⁸⁰³ consellava] con seleuaue B

ànimes dels regidors,⁸⁰⁵ hoc⁸⁰⁶ de les ànimes regides,⁸⁰⁷ que lo regiment de les coses terrenals no [H35ra] fos acompanyat als hòmens de santa vida mas a⁸⁰⁸ aquells qui han la savieia terrenal, los quals ell⁸⁰⁹ apella hòmens contemptibles.⁸¹⁰ E açò al·lega sent Gregori, qui diu axí, [G32ra] XIX *Moralium*, tractant la dita paraula de l'Apòstol qui és *Prima Chorintiorum* VI: *Secularia judicia*, etc. E diu axí: *Qui minoris*⁸¹¹ *meriti sunt in Ecclesia et nullis magnorum*⁸¹² *virtutibus pollent ipsi de terrenis negociis judicent quare per quos magna nequeunt bona minora suppleantur*⁸¹³ *quos apostolos*⁸¹⁴ *contemptibiles nominat et tamen*⁸¹⁵ *sapientes*⁸¹⁶ *vocat*⁸¹⁷ *cum dicit secularia judicia si habueritis contemptibiles*⁸¹⁸ *illos constituhite ad judicandum hec ille.*⁸¹⁹ E vol dir axí:⁸²⁰ que aquells qui són entre vosaltres⁸²¹ de⁸²² menys mèrits e qui no han grans virtuts, aquells jutgen dels [H35rb] terrenals negocis, axí que,⁸²³ pus que⁸²⁴ per ells no·s⁸²⁵ poden les grans coses sperituals spatxar, que almenys facen⁸²⁶ los menors serveys». ⁸²⁷ E aquests, [J21rb] ço diu,⁸²⁸ apella lo Apòstol contemptibles com diu: si avets⁸²⁹ a jutgar les coses setglars, posats-hi aquells qui són⁸³⁰ contemptibles⁸³¹ ho menyspreats entre vosaltres, e aquels jutgen-ho. E aquests són hòmens qui han saber

⁸⁰⁴ que per] que A per BJ

⁸⁰⁵ regidors] regents G

⁸⁰⁶ hoc] hoc e GH || de les ànimes dels regidors hoc de les animes regides] de les ànimes dels regents e regidors B

⁸⁰⁷ regides] om. H

⁸⁰⁸ a] interl. A

⁸⁰⁹ ell] om. B

⁸¹⁰ contemptibles] consentibles B

⁸¹¹ minoris] mjnors A minores G

⁸¹² magnorum] magnis B magnore J

⁸¹³ suppleantur] supplicantur H

⁸¹⁴

⁸¹⁵ et tamen] ex cum B

⁸¹⁶ sapientes] om. H

⁸¹⁷ vocat] vocant H

⁸¹⁸ contemptibiles] et temptibiles B

⁸¹⁹ judicandum hec ille] judicandu jlljs B

⁸²⁰ axí] om. B

⁸²¹ vosaltres] nosaltres GJ

⁸²² de] interl. J

⁸²³ que] om. G

⁸²⁴ pus que] om. A

⁸²⁵ no·s] no B

⁸²⁶ facen] que f. G

⁸²⁷ serveys] servir G

⁸²⁸ ço diu] om. BG

⁸²⁹ havets] anats G

⁸³⁰ com diu: si avets a jutgar les coses setglars, posats-hi aquells qui són contemptibles] om. B

⁸³¹ contemptibles] corruptibles G

mundanal e de la terra, mas poch speritual [G32rb] e de Déu. Vet⁸³² com los apella⁸³³ aquest [A26r] sant⁸³⁴ los regidors encara covinents⁸³⁵ dels fets setglars; pensa com appellarà aquels qui mals [B35v] són e mal viuen.⁸³⁶ Donchs, diu Vercellensis,⁸³⁷ sobre la santa⁸³⁸ angelical jerrarchia parlant⁸³⁹ de les dominacions: tots prínceps e [H35va] regidors, dreçats⁸⁴⁰ lo vostre cor a aquests gloriosos àngels appellats dominacions⁸⁴¹ perquè ells supliquen al sobiran president, nostre Senyor,⁸⁴² que la presidència vostra⁸⁴³ vos sia via⁸⁴⁴ a paradís e no us aport a l'infern. E açò sia dit dels sants⁸⁴⁵ àngels appellats dominacions.

⁸³² Vet] ver *J*

⁸³³ apella] appell{a} *interl. A*

⁸³⁴ sant] s. doctor *A*

⁸³⁵ covinents] covients *A*

⁸³⁶ Pensa com appellarà aquels qui mals són e mal viuen] *om. A*

⁸³⁷ Vercellensis] ver *G* vercellon *J*

⁸³⁸ santa] *om. BGHJ*

⁸³⁹ parlant] appellant *G*

⁸⁴⁰ dreçats] endreçats *H*

⁸⁴¹ Tots prínceps e regidors dreçats lo vostre cor a aquests gloriosos àngels appellats dominacions] *om.*

B

⁸⁴² Senyor] s. deu *B*

⁸⁴³ vostra] vera *B*

⁸⁴⁴ via] {ira} uja *del. B*

⁸⁴⁵ sants] *om. H*

Capítol⁸⁴⁶ VIII, qui tracta dels sants àngels appellats principats.⁸⁴⁷

Tot lo poble, en⁸⁴⁸ especial, e après tot hom súbdit a⁸⁴⁹ potestat ecclesiàstica o setglar, és molt⁸⁵⁰ obligat al segon orde de la segona jerarchia, lo qual és appellat principats. Car⁸⁵¹ aquests revellen⁸⁵² maneres e induexen los [J21va] esperits jusans dats al nostre personal⁸⁵³ ministeri⁸⁵⁴ a⁸⁵⁵ humiliar e a informar a⁸⁵⁶ [H35vb] nós humilment obeyr a les [G32va] senyories a nós dades per Déu, al·legant-nos la volentat de nostre senyor Déu,⁸⁵⁷ qui vol qui·ls⁸⁵⁸ hobeyscam, e lo⁸⁵⁹ gran proffit qui·ns en segueix en ànima e en cors, e del contrari⁸⁶⁰ grans⁸⁶¹ e poderosos dampnatges. Per què dix sent Paul, *Ad Romanos XIII: Qui*⁸⁶² *potestate*⁸⁶³⁸⁶⁴ *resistit*⁸⁶⁵ *Dei ordinacioni*⁸⁶⁶ *resistit*,⁸⁶⁷ e vol dir que⁸⁶⁸ aquel qui contrasta a la potestat, aquel contrasta⁸⁶⁹ a la⁸⁷⁰ ordinació de Déu, del⁸⁷¹ qual devalla la potestat. E, *Ad Colosenses III*, diu:⁸⁷² *Obedite per omnia*⁸⁷³ *Dominis terrenalibus*,⁸⁷⁴ ço és a dir⁸⁷⁵ que tots hobeyscam als senyors terrenals⁸⁷⁶ en totes coses, ço és⁸⁷⁷ que no sien⁸⁷⁸ contra Déu. E açò

⁸⁴⁶ Capítol] capitols *B*

⁸⁴⁷ principats] prin{ceps}cipats *del. A*

⁸⁴⁸ en] *om. B*

⁸⁴⁹ a] qui ha *J*

⁸⁵⁰ molt] *om. BG*

⁸⁵¹ Car] *om. H*

⁸⁵² car aquests revelen] *om. B*

⁸⁵³ personal] principal *B*

⁸⁵⁴ ministeri] m{in}steri *G*

⁸⁵⁵ a] e a *B*

⁸⁵⁶ a] *om. G*

⁸⁵⁷ allegant nos la volentat de nostre senyor Déu] *om. G*

⁸⁵⁸ qui·ls] que la *H*

⁸⁵⁹ e lo] per lo *B* al *J*

⁸⁶⁰ del contrari] dels contraris *H*

⁸⁶¹ grans] gras *J*

⁸⁶² Qui] qui {post} *del. A*

⁸⁶³ *potestate*] potestati *BG*

⁸⁶⁴ *potestate*] p. angelica *A*

⁸⁶⁵ *resistit*] exsistit *G*

⁸⁶⁶ *ordinacioni*] III *resistit B* existit *G*

⁸⁶⁷

⁸⁶⁸ que] *om. B*

⁸⁶⁹ potestat aquel contrasta] *om. B*

⁸⁷⁰ la] la {uolentat} *del. B*

⁸⁷¹ del] de la *BH*

⁸⁷² *Colosense tercio*, diu] conitins VI *G ephesios VI J*

⁸⁷³ *per omnia*] *om. J*

⁸⁷⁴ *terrenalibus*] v{ost}ris carnalibus cum timore et tremore et simplicitate cordis vestri Jhesucristo *J*

⁸⁷⁵ és a dir] es *BJ*

⁸⁷⁶ terrenals] carnals *J*

⁸⁷⁷ coses, ço és] ab temore e ab paore e ab simplicitate de cor e ab cor dret com a viciaris de Jhesucrist *J*

⁸⁷⁸ sien] siam *B*

mateix diu *Ad Titum*⁸⁷⁹ *tercio et Ad E*[H36ra]*breos XIII*, e sent Pere⁸⁸⁰, *Prima Petri secundo*. E diu, *Ad Romanos XIII*, axí:⁸⁸¹ *Qui potestati resistit*⁸⁸² *dampnacionem* [B36r] *sibi acquirit*.⁸⁸³ E vol dir que aquel⁸⁸⁴ qui contrasta a la potestat, se procura dapnació a la sua ànima; hoc encara, mort al seu cors e des[A26v]truició als seus e⁸⁸⁵ a la sua casa, segons que possa una novella [J21vb] glossa.⁸⁸⁶ Raho és car Déu fa⁸⁸⁷ part ab la potestat, si bé s'és mala, e açò per tal com té son loch.⁸⁸⁸ D'aquest orde és⁸⁸⁹ [G32vb] lo gloriós prelat celestial,⁸⁹⁰ monsenyer⁸⁹¹ sent Miquell, per nostre senyor Déu fet príncep de les nostres ànimes e en gran honor possat en la sua santa Esgleya. E l'ha⁸⁹² tots temps [H36rb] tengut en special grau e reverència,⁸⁹³ segons que davall havem a tractar largament.

A aquests sants principats⁸⁹⁴ majorment devem⁸⁹⁵ ésser forts⁸⁹⁶ devots⁸⁹⁷ prechs⁸⁹⁸⁸⁹⁹ per tota gent súbdita que·ls dó cor e de⁹⁰⁰ voler tots temps de humiliar si mateix a les senyories, e que les los⁹⁰¹ vulla donar dolces, justes⁹⁰² e bones,⁹⁰³ e que⁹⁰⁴ ab elles puxen⁹⁰⁵ envers Déu merèixer lo guardó de vera obediència. E açò sia dit del segon⁹⁰⁶ orde de la segona jerarchia.

⁸⁷⁹ *Ad Titum] actuum J*

⁸⁸⁰ *Pere] pau J*

⁸⁸¹ *XIII axi] X illj B*

⁸⁸² *resistit] excistit G*

⁸⁸³ *dampnacionem sibi acquirit] om. G || acquirit] abquirit A*

⁸⁸⁴ *aque] om. B*

⁸⁸⁵ *e destrucció als seus] om. J*

⁸⁸⁶ *glossa] grossa B*

⁸⁸⁷ *fa] se B*

⁸⁸⁸ *loch] l. e B*

⁸⁸⁹ *és] e es G*

⁸⁹⁰ *celestial] om. BG*

⁸⁹¹ *monsenyer] om. G*

⁸⁹² *e l'ha] e ha A*

⁸⁹³ *reverència] reuenençia A*

⁸⁹⁴ *principats] princep>principats corr. J*

⁸⁹⁵ *devem] deuen A*

⁸⁹⁶ *forts] fets G*

⁸⁹⁷ *devots] d. e deuotes om. J*

⁸⁹⁸ *fets fort devots prechs] pregats B*

⁸⁹⁹ *prechs] p. esser fets J*

⁹⁰⁰ *de] om. GH*

⁹⁰¹ *les los] les BGH*

⁹⁰² *dolces justes] justes e B d. justicies H*

⁹⁰³ *dolces, justes e bones] bones, dolces e iustes G*

⁹⁰⁴ *que] om. G*

⁹⁰⁵ *puxen] puxes A*

⁹⁰⁶ *del segon] de la segon J*

Capítol⁹⁰⁷ IX, qui tracta dels àngels sants⁹⁰⁸ apellats potestats. [G36va]

Honor⁹⁰⁹ e altea de la magestat divinal⁹¹⁰ requer que haja servidors⁹¹¹ qui no solament entenen a la sua magestat loar e glorifficar,⁹¹² ans encara n'aja⁹¹³ per los mals⁹¹⁴ ha humiliar e a aquells a contrastar. E axí u [J22ra] ha l'emperi divinal de nostre senyor Déu, car [G33ra] ell ha⁹¹⁵ lo terç orde de la segona⁹¹⁶ jerarchia [B36v] celestial, lo qual és apellat potestats, car a ells és dat que per lur poder, vigor⁹¹⁷ e virtut contrasten als diables e als mals⁹¹⁸ hòmens, que no facen de fet tant de mal com volrien fer. E de aquest sant orde és aquell⁹¹⁹ sant àngel⁹²⁰ Rafael, del qual legim, *Tobie octavo*, que ligà⁹²¹ lo diable⁹²² qui ofegà los VII marits de Sarra en lo desert pus alt. [H36vb] Aquests, segons⁹²³ Dionís en aquest⁹²⁴ mateix libre, tracten en general d'aquesta matèria entre si, consultant tots temps⁹²⁵ la vo[A27r]lentat de Déu, e puys ço qui és conlús per ells revellen als sants⁹²⁶ àngels jusans per fer-ne⁹²⁷ la execució.

D'açò dóna Cesariencis aytals⁹²⁸ eximplis en lo *Libell*⁹²⁹ de la governació⁹³⁰ general. Actén, diu ell,⁹³¹ en lo començament del món ¿qui gità los diables⁹³² del cel?⁹³³ Cert aquests manant-ho als sants⁹³⁴ àngels jusans. Qui féu la execució del diluvi? Qui mes foch en

⁹⁰⁷ Capítol] capitols *B*

⁹⁰⁸ sants] *om. GH*

⁹⁰⁹ Honor] a h. *A*

⁹¹⁰ divinal] real *A*

⁹¹¹ servidors] servidor *B*

⁹¹²

⁹¹³ n'aja] *interl. A* vaga *G*

⁹¹⁴ mals] mals {pe} *del. A*

⁹¹⁵ ell ha] es *G*

⁹¹⁶ segona] *om. G*

⁹¹⁷ vigor] eujgor *B*

⁹¹⁸ e als mals] e a mals *GJ*

⁹¹⁹ aquell] aquest *G*

⁹²⁰ àngel] a. apellat *B* monsenyer Sant *G*

⁹²¹

⁹²² diable] dimoni *G*

⁹²³ segons] s. que diu *J*

⁹²⁴ aquest] aquel *BGHJ*

⁹²⁵ tots temps] tots *J*

⁹²⁶ sants] *om. BGHJ*

⁹²⁷ fer-ne] en *A*

⁹²⁸ aytals] daytals *B*

⁹²⁹ *Libell*] ljbra *BG*

⁹³⁰ governació] generació *J*

⁹³¹ ell] *om. G*

⁹³² diables] djables {djnfern} *del. B*

⁹³³ cel] cels *J*

⁹³⁴ sants] *om. BHJ*

Sodoma e⁹³⁵ Gomora? Qui matà Toredacan e⁹³⁶ Abiron? Qui venç,⁹³⁷ huy en dia les batalles e mata e empatxa aquels qui volen bregues, carnalitats,⁹³⁸ homeys [G33rb] infa[J22rb]mes, vengances,⁹³⁹ e tracten mals infinits [H37ra] e no·ls poden portar a fi? Cert⁹⁴⁰ tot dia⁹⁴¹ devalla de la alta governació de l'emperador sobiran,⁹⁴² nostre Senyor Déu, qui puix vol [B37r] que per aquests, axí com per cars sirvents seus, sia vist e·n sia⁹⁴³ per ells glorifficat, veent la altea de la sua virtut. E li plau que per aquests sia puy revellat als jusans⁹⁴⁴ sperits, e per aquells feta la execució. E d'aquests parlà lo⁹⁴⁵ nostre⁹⁴⁶ Salvador⁹⁴⁷ a sent Pere quant li manà, en la sua presó, que no esvaís los qui·l⁹⁴⁸ venien a pendre, dient-li⁹⁴⁹ axí: «E no·t penses⁹⁵⁰ que yo puix pregar lo meu pare e ell dar-m'à més⁹⁵¹ de XII ligions de sants àngels,⁹⁵² ço és qui poran matar o⁹⁵³ empatxar aquests hòmens per guissa que no·m poran noure⁹⁵⁴ ne mal fer», volent dar a entendre que a·quests sants àngels [H37rb] pertany⁹⁵⁵ per lur ofici de refrenar⁹⁵⁶ lo poder⁹⁵⁷ dels dimonis⁹⁵⁸ e dels mals hòmens per lurs alts consells e altres⁹⁵⁹ revellacions feytes⁹⁶⁰ e manaments qui·s fan⁹⁶¹ als jusans sperits, qui de lurs revelacions fetes⁹⁶² e manaments⁹⁶³ són execudors. Diu sent Gerònim:⁹⁶⁴ [G33va] «E⁹⁶⁵ qui

⁹³⁵ e] e en *G*

⁹³⁶ e] *om. AGH*

⁹³⁷ venç] {uolch} vench *exp. J*

⁹³⁸ carnalitats] c. honors *B*

⁹³⁹ infames, vengances] v. i. *B* infamias v. *GH*

⁹⁴⁰ Cert] car *J*

⁹⁴¹ tot] tot dia *A*

⁹⁴² emperador sobiran] {la sobjra magestat} sobjra Emperador dell. *B*

⁹⁴³ sia] si *J*

⁹⁴⁴ als jusans] als seus sants jusans *B*

⁹⁴⁵ parla lo] parla *A* parlaue *BH* parlaue lo *G*

⁹⁴⁶ nostre] nostre senyor *A*

⁹⁴⁷ Salvador] senyor *H*

⁹⁴⁸ los qui·l] aquels quil *BJ* los quals *GH*

⁹⁴⁹ dient-li] dient *G*

⁹⁵⁰ penses] pots pensar *A*

⁹⁵¹ més] mes àngels *J*

⁹⁵² sants] *om. BGHJ*

⁹⁵³ o] e *B*

⁹⁵⁴ noure] veure *G*

⁹⁵⁵ pertany] pertanyen *G*

⁹⁵⁶ de refrenar] de refenar *A* refrenar *B*

⁹⁵⁷ poder] poble *B*

⁹⁵⁸ dels dimonis] del djmonj *B*

⁹⁵⁹ altres] altes *H*

⁹⁶⁰ feytes] *om. BG*

⁹⁶¹ fan] *om. G*

⁹⁶² fetes] *om. B*

⁹⁶³ qui·s fan als jusans sperits qui de lurs revelacions fetes e manaments] *om. A*

⁹⁶⁴ Geronim] Joan *B*

⁹⁶⁵ E] *om. B*

pot pensar aquels⁹⁶⁶ nostres mortals⁹⁶⁷ enemichs los demonis⁹⁶⁸ quants mals nos farien tots
temps si los gloriosos esperits e potestats celestials no·ls [J22rb] reffrenaven e⁹⁶⁹ no·ls ho
vedaven?

⁹⁶⁶ aquels] quels *G*

⁹⁶⁷ mortals] *om. J*

⁹⁶⁸ los demonis] *om. J*

⁹⁶⁹ e] ho *H*

Capítol X, qui ensenya com lo diable per força ha a obeir⁹⁷⁰ al⁹⁷¹ bon àngel quant res li mana. [A27v]

Olimpius grech, comentant⁹⁷² lo libre⁹⁷³ *De Deo*⁹⁷⁴ *Socratis*,⁹⁷⁵ sí fa qüestió per quina manera sperit sobergueja⁹⁷⁶ a⁹⁷⁷ esperit,⁹⁷⁸ com no agen cors[H37va]os qui·ls⁹⁷⁹ [B37v] contrasten, segons que damunt és ja dit, e què és la rahó⁹⁸⁰ que lo diable, qui és tan⁹⁸¹ mal, obeeix al bon e sant⁹⁸² àngel com li mana res ab eficàcia? Aquesta⁹⁸³ qüestió él respon sots⁹⁸⁴ les següents proposicions. La primera sí és que lo⁹⁸⁵ bon àngel contrasta a altre bo⁹⁸⁶ sens nenguna malícia. Açò⁹⁸⁷ prova ell per ço qui·s⁹⁸⁸ diu *Danielis decimo*, hon havem que sant àngel,⁹⁸⁹ qui era aquí ab ell, donant raó⁹⁹⁰ a Daniel com tant avia⁹⁹¹ laguiat de respondre-li,⁹⁹² assignà-la-li aytal,⁹⁹³ ço és que l'àngel⁹⁹⁴ príncep de Pèrsia li avia contrastat. La rahó d'aquest contrast era, segons los sants [G33vb] doctors, car lo poble⁹⁹⁵ de Israel, qui era en Pèrsia, per la sua presència⁹⁹⁶ fehia gran bé als hòmens d'aquela terra, retraent-los de les ýdoles⁹⁹⁷ [H37vb] e preycant-los de Déu⁹⁹⁸ verdader e la sua alta ley, per què lo sant àngel⁹⁹⁹ de Pèrsia supplicava a nostre Senyor que lo dit poble d'Israel encara no·s partís d'aquí ne se'n tornàs

⁹⁷⁰ a obeir] ha obrir *G*
⁹⁷¹ al] ab *A*
⁹⁷² comentant] començant *ABGHJ*
⁹⁷³ lo libre] *om. H*
⁹⁷⁴ De Deo] De J don *G*
⁹⁷⁵ De Deo Socratis] *om. B*
⁹⁷⁶ sobergueja] sobergueria *A*
⁹⁷⁷ a] a altres *B*
⁹⁷⁸ a esperit] *om. G*
⁹⁷⁹ qui·ls] quis *GH*
⁹⁸⁰ raho] oració *A*
⁹⁸¹ tan] ta *G*
⁹⁸² bon e sant] bon *BGHJ*
⁹⁸³ Aquesta] E daquesta *B*
⁹⁸⁴ sots] totes *B om. H*
⁹⁸⁵ que lo] que *HJ*
⁹⁸⁶ bo] *om. B*
⁹⁸⁷ Açò] easo *B*
⁹⁸⁸ qui·s] que *B*
⁹⁸⁹ que sant àngel] que l'àngel *BGHJ*
⁹⁹⁰ raho] *om. H*
⁹⁹¹ avia] hauien *G*
⁹⁹² respondra-li] respondra el *B*
⁹⁹³ aytal] aytal raho *BGH*
⁹⁹⁴ l'àngel] lo sant *A*
⁹⁹⁵ poble] noble *A*
⁹⁹⁶ presència] presidencia *G*
⁹⁹⁷ ýdoles] ydolos *J*
⁹⁹⁸ de Déu] deus *BG*
⁹⁹⁹ lo sant àngel] langel *BGHJ*

en Jherusalem. [J22vb] E Daniell e son àngel, attenent que·l temps dels setanta anys de la captivitat del dit poble per¹⁰⁰⁰ Déu assignats¹⁰⁰¹ eren ja passats,¹⁰⁰² per tal Daniel e son àngel supplicaven¹⁰⁰³ a nostre Senyor que lo dit poble fos deliurat. Vet com¹⁰⁰⁴ cascuna de aquestas parts havia ssanta en[B38]tenció, emperò la una oració¹⁰⁰⁵ contrastava a l'altra sens neguna malícia. Emperò com les parts saben¹⁰⁰⁶ la volentat de nostre senyor Déu, tantost se concorden, e açò tots dies se fa entre santes persones, car la una orarà¹⁰⁰⁷ per una¹⁰⁰⁸ cosa e l'altra per lo contrari, sens nenguna¹⁰⁰⁹ mala entenció ans ab fort bona e santa. E lo Mestre de les [H38ra] Sentències, en lo primer,¹⁰¹⁰ a la fi,¹⁰¹¹ ensenya com algun bon hom¹⁰¹² volria [G34ra] morir¹⁰¹³ per ésser ab Déu, e son fill volria¹⁰¹⁴ que [A28r] no¹⁰¹⁵ morís, axí com bon¹⁰¹⁶ fill desija la¹⁰¹⁷ vida de son bon¹⁰¹⁸ pare,¹⁰¹⁹ emperò cascunes d'estes¹⁰²⁰ volentats plaen¹⁰²¹ a Déu. Axí és en¹⁰²² lo propòsit de dos bons e sants¹⁰²³ àngels,¹⁰²⁴ per què appar per açò¹⁰²⁵ veritat de la primera proposició.

La segona és aquesta, ço és que mal àngel fa en¹⁰²⁶ moltes coses contra la volentat de Déu e del sant àngel seu.¹⁰²⁷ Appar¹⁰²⁸ açò en tots quants peccats fa, car nostre senyor Déu no

¹⁰⁰⁰ per] pe *J*

¹⁰⁰¹ de la captivitat del dit poble per Déu assignats] *om. B*

¹⁰⁰² eren ja passats] eren passats so es de la captiujutat del dit poble per deu assignat *B* era ja passat *J*

¹⁰⁰³ supplicaven] soplicaren *B*

¹⁰⁰⁴ com] *om. B interl. J*

¹⁰⁰⁵ oració] intenció *G*

¹⁰⁰⁶ sabén] sabien *G*

¹⁰⁰⁷ orara] prega *BG*

¹⁰⁰⁸ una] la una *J*

¹⁰⁰⁹ nenguna] n. malicia e *BG*

¹⁰¹⁰ primer] p. libra *B*

¹⁰¹¹ a la fi] *om. J*

¹⁰¹² hom] fiyl *B*

¹⁰¹³ volria morir] v. que no morjs son para E lo para que ja es molt veyl es sent bon cor a morjr *B*

¹⁰¹⁴ volria] desige *J*

¹⁰¹⁵ no] *om. G*

¹⁰¹⁶ bon] lo bon *G*

¹⁰¹⁷ la] *om. H*

¹⁰¹⁸ bon] *om. G*

¹⁰¹⁹ e son fill volria que [A28r] no morís, axí com bon fill desija la vida de son bon pare] *om. B*

¹⁰²⁰ d'estes] de aquestes dues *G*

¹⁰²¹ plaen] perlauen *G*

¹⁰²² es en] *om. B*

¹⁰²³ e sants] *om. BGHJ*

¹⁰²⁴ àngels] angels {parlauen reden} *del. B*

¹⁰²⁵ per açò] que aso es *B*

¹⁰²⁶ en] en tu *G*

¹⁰²⁷ Seu] *om. B*

¹⁰²⁸ Appar] com apar *B*

vol peccat, ne¹⁰²⁹ lo seu àngel, ans lo avorrexen¹⁰³⁰ sobiranament, segons [J23ra] que diu sent Agostí en lo *Libre*¹⁰³¹ *de vera ignocència*, e prova-u car contra peccats ell ha fetes ses leys e dats sos manaments.

La terça és que [H38rb] lo¹⁰³² diable no gossa fer res contra la volentat de nostre senyor¹⁰³³ Déu ne del seu sant¹⁰³⁴ àngel, si ell veu [B38v] que ells ho vullen¹⁰³⁵ ab efficàcia¹⁰³⁶ e ab esforç. Raó¹⁰³⁷ de açò assigna¹⁰³⁸ sent Ancelm, car jatsia que lo diable no tema¹⁰³⁹ la ley ne lo voler de Déu ne de son sant¹⁰⁴⁰ àngel, en quant los sab¹⁰⁴¹ posats en ley o¹⁰⁴² en manament, emperò si ell veu que ells ho vullen ab efficàcia,¹⁰⁴³ aquí no pot contrastar per res, [G34rb] ne gossa assajar¹⁰⁴⁴ lo contrari sabent que no n'hauria son propòsit. Emperò encara raó¹⁰⁴⁵ d'açò assigna lo dit doctor. E¹⁰⁴⁶ és la primera car ell sap que no¹⁰⁴⁷ és potent a contrastar a·y tal voler, e per consegüent ell volent o no volent axí s'à a fer e per tal¹⁰⁴⁸ en va [H38va] contrastaria car tot son contrastar¹⁰⁴⁹ no¹⁰⁵⁰ profitaria. La segona rahó sí és car cant ell veu la volentat del bon e sant¹⁰⁵¹ àngel, lo qual sap que no pot axí fort voler sinó çó que Déus vol, tement-se que no provocàs la ira de Déu ab efficàcia¹⁰⁵² contra si mateix, no li gossà contrastar en res que ell vulla.¹⁰⁵³ La terça sí és car ell véu que provocar-se Déu¹⁰⁵⁴ axí contra si mateix¹⁰⁵⁵ li és perill [J23rb] que per açò Déus no·l gitàs en infern e

¹⁰²⁹ peccat ne] peccar ues *G*

¹⁰³⁰ avorrexen] auorex *B*

¹⁰³¹ en lo *Libre*] in libro *G*

¹⁰³² que lo] quel{s} *del. J*

¹⁰³³ nostre senyor] *interl. B*

¹⁰³⁴ sant] *om. BGH*

¹⁰³⁵ ells ho vullen] ell ho vulla *G*

¹⁰³⁶ efficàcia] hedificacia *A*

¹⁰³⁷ que ells ho vullen ab efficacia e ab esforç raho] *om. B*

¹⁰³⁸ assigna] a aquest e axi mateix *J*

¹⁰³⁹ no tema] ne tenga *B* tendra *H*

¹⁰⁴⁰ sant] *om. BGHJ*

¹⁰⁴¹ sab] ha *G*

¹⁰⁴² o] e *B*

¹⁰⁴³ eficàcia] aficasia {eab affets} *del. B*

¹⁰⁴⁴ assajar] assaja *A*

¹⁰⁴⁵ raó] rahons *B*

¹⁰⁴⁶ E] *om. B*

¹⁰⁴⁷ no] ell no *BJ*

¹⁰⁴⁸ e per tal] *om. B* e per consegüent *G* a per consegüent que *J*

¹⁰⁴⁹ contrast] contrastar *BHJ*

¹⁰⁵⁰ no] no li *GH*

¹⁰⁵¹ e sant] *om. BGHJ*

¹⁰⁵² efficàcia] hedificacia *A*

¹⁰⁵³ no li gosa contrestar en res que ell vulla] li es peril que per açò Déu no el gitàs en infern *B*

¹⁰⁵⁴

¹⁰⁵⁵ provocar-se Déu] prouar se *G*

no li agreugàs penes¹⁰⁵⁷ e dolors.¹⁰⁵⁸ La quarta¹⁰⁵⁹ sí és car axí [A28v] com tot¹⁰⁶⁰ hom tem son¹⁰⁶¹ major indignat,¹⁰⁶² per natura de sa indignació, qui porta ab si terror e indignació, axí lo demoni tem molt la indignació¹⁰⁶³ de Déu e de son sant àngel, hoc¹⁰⁶⁴ encara del sant [H38vb] o just¹⁰⁶⁵ hom cant ve de part de Déu, havent en memòria los terribles juhiís que [G34va] nostre Senyor¹⁰⁶⁶ ha feyts, per si mateix e¹⁰⁶⁷ ha instància de santes persones, axí dels diables com de males persones,¹⁰⁶⁸¹⁰⁶⁹ a¹⁰⁷⁰ instància dels sants [B39r] àngels¹⁰⁷¹ com de sants hòmens, com axí mateix per zell de justícia, segons que ells¹⁰⁷² han vist diverses vegades e ligen¹⁰⁷³ tot jorn¹⁰⁷⁴ en les Santes Escripures.

¹⁰⁵⁶ no li gossà contrastar en res que ell vulla. La terça sí és car ell véu que provocar-se Déu axí contra si mateix] *om. B*

¹⁰⁵⁷ penes] les p. *H*

¹⁰⁵⁸ e no li agreugàs penes e dolors] *om. B*

¹⁰⁵⁹ Quarta] terze *B*

¹⁰⁶⁰ tot] *interl. B*

¹⁰⁶¹ son] son {senyor} *del. B*

¹⁰⁶² indignat] en dignitat *GH*

¹⁰⁶³ axí lo demoni tem molt la indignació] *om. AH*

¹⁰⁶⁴ hoc] o *J*

¹⁰⁶⁵ o just] e just *G*

¹⁰⁶⁶ senyor] senyor deu *BHJ*

¹⁰⁶⁷ e] *om. B*

¹⁰⁶⁸ homens] persones *AH*

¹⁰⁶⁹ de males persones] dels mals homens *G*

¹⁰⁷⁰ instància de santes persones, axí dels diables com de males persones, a] *om. B*

¹⁰⁷¹ a instància] e a justícia *J*

¹⁰⁷² ells] els mateys *B*

¹⁰⁷³ ligen] legim *BG*

¹⁰⁷⁴ tot jorn] tots jorns *B*

ANNEX

Capítol primer del segon tractat d'aquest libre, hon se tracta dels sants àngels e de lur orde reverent; e primerament se diu a[J14ra]cí què [H24ra] és orde e jerarchia, e les jerarchies quants órdens han sots si, ne per quina manera.

[B23v, G24rb] Ara havem a veure del segon tractat d'aquest libre, qui ensenya lurs órdens quins són ne quants, ne lurs oficis e jerarchies. E deus ací saber que en la ordinació d'estes santes jerarchies los doctors han parlat diversament, per què yo he deliberat seguir monsenyor sent Dihonís, axí con aquel qui és principal en esta matèria e qui féu lo *Libre de les angelicals jerarchies*, e qui apar que degué saber esta matèria mils que tots los altres. [G24va] E majorment com ell mateix diga en aquel libre que a nengú no cal duptar res que ell diga aquí, com tot ço que aquí és ell haja haüd de boca d'aquell [H24rb] qui personalment ho véu tot, ço és de sent Pau, qui en esta vida present vivent fon arrapat fins al terç [A17v] cel, del qual ell estech especial dexeble.

E deus ací saber, primerament, que jerrarchia vol aytant dir com sant principat o sant regiment; segonament, deus ací notar que cascuna jerarchia ha [J14rb] tres órdens de sants àngels; terçament, deus notar que cascun orde pren nom de la dignitat en la qual ha excés e preheminiència sobre [B24r] l'orde qui li és jusà e pus prop. Açò presupposat, deus ací saber que tot l'estament angelical és partit per tres principats principals, qui són major, mijà e menor.

La primera jerarchia contén aquests tres órdens, ço és seraphín, cherubim e trons. La segona contén[H24va] dominacions, principats e potestats. La terça contén virtuts, archàngels e àngels. E són axí aquests [G24vb] ordenats a manera que són ordenats los servidors d'un gran rey o príncep, car aquí veuràs que alguns són entesos servidors en ço qui's fa engir la persona del príncep (axí com són camarlenchs, consellers, secretaris e assessors), e quaix semblants són los àngels de la primera jerarchia. Altres n'i ha que han a entendre en lo regiment del regne en comú (axí con són los mestres de la cavalleria e almirals de la mar e los jutges e consellers de la real audiència), e axí són los sants àngels de la segona jerarchia. Los terços són aquells qui són diputats a regiment [J14va] de certa província o part del regne [H24vb] o d'alguna ciutat ho vila, e aytals són los sants àngels de la terça jerarchia. [B24v]

Capítol segon, qui parla dels serraphins, qui són lo primer orde de la primera jherarchia.

Retornant, donchs, al cap primer d'aquests sants órdenes, deussaber que lo primer orde de la primera jerarchia és appellat *serraphín*, qui és [G25ra] enterpretat 'plenitut de amor', car a[A18r]quests sants amen Déu sobre tots los altres qui són en paradís, e per tal són a Déu pus acostats e posats pus alt. Car, com diu sent Agostí, lo pes de l'amor e la granea mesura la valor de la persona, e qui més haurà ací amat Déu, aquel serà en paradís a Déu pus car e a Ell pus acostat. E com aquests sants serraphins sien aytals, per tal són los majors sants àngels de paradís e pus [H25ra] alts en dignitat e en glòria. Aquests són tart tramesos baix a nós, car totstemps són encesos en contemplació de la amor del sobiran príncep.

Diu ací Basilius, en la *Omelia dels àngels*: «O, vosaltres, grans clergues, attenets ací no us engan vostre saber, car en [J14vb] paraýs l'amor hi és pus alta, e pus lo ignorant ne va davant lo scient, si ha amat Déu més que aquel». E sent Agostí, en un seu sermó, diu axí: «Guardats com nos va, com pescadors e sabatés e simples pagesos regnen en les altees de paradís, e nós, ab nostra mala sciència, anam-nos-en en infern.» E sent Gerònim, en una [G25rb] omelia sua: «Attén misteri secret e amagat del regne de Déu, car la sciència que nostre [B25r] Senyor Déu nos ha dada per fer-ne escala a pugar [H25rb] al regne de paraýs, conexent e sabent la sua volentat e les altres coses necessàries a la nostra salvació, vets que·ns és feyta, per nostra colpa gran e supèrbia, escala qui·ns aporta a infern. Car no pens que menys gens pugen en paraýs que scients, ne més se'n dampnen ne pus pregon que mals letrats».

Ítem, Alvarus, en la *Suma de Planctu Ecclesie*: «Null temps viu gran clergue hom humil ne pascient, ne amant penitència ne molt a Déu ne a les sues coses, car quaix tots los encegua supèrbia e presumpció. Per què no és maravella si a scàndel lur Jhesucrist no elegí aytals mas simples [J15ra] ignorants e hòmens menyspreats per lo món [A18v] e per los fills de la vanitat d'aquesta vida.» [H25va]

Ítem, Ysach, en les sues *Contemplacions*, diu axí: «¿Qui hanc véu gran clergue homil ne hom celestial ne amant molt a Déu? Cert, no yo. Emperò en paradís la amor hi regna e los serraphins sobre tots los altres han amat lur creador».

Ítem, Cesarius, [G25va] in *Omelia omnium sanctorum*, diu axí: «O, humana natura, guarda la tua dignitat, car a tu és atorgat encara en esta vida a pujar en lo gloriós offici dels

sanctificats seraphs de paradís, qui tots són encessos en la bonea, noblea, liberalitat, [B25v] justícia e virtut e dolçor e magnificència del seu creador. Tots en aquell se arrapen e s sospenen e s'enbracen e s'inflamen tots temps. ¡O, sobresalta vi[H25vb]da! ¡O, gloriosa ocupació! ¡O, dolçor divina trespassant tot lur e nostre enteniment! ¡E no·m leixs axí dolorosament e vergonyosa passar esta mala e present vida, que a vegades no·m dons a sentir hun poch d'aquel gloriós convit! ¡O, Senyor, e com és benauÿrat aquel lo qual a aquest sant ofici appelle! ¡O, Senyor, e com és ja tot angelical dins la carn humana! ¡O, Senyor, e qui pot estimar [J15rb] quanta és la dignitat d'aquel que tu as pujat en aquest grau e qui·s spera a acompanyar los sants seraphins en glòria en aquesta mateixa santa obra! ¡O, enganats fills de Adam, ans cert és pus ver que sóts fills de terra, ¿e qui us ha enclinats de totstems en est món amar la mort e fugir a la vida e dissipar-vos tots en los presents treballs, qui [H26ra] no us lexen una hora reposar? ¡O, encegats e indureïts! ¡O, sobres miserables, levats alt lo cap e contemplats lo cel, car aquí és la vostra heretat, e no és ací! Pensats quin convit oblidats no volent levar vostres coratges ne aquells inflamar en la amor del vostre creador, qui sol merex ésser amat. [B26r] E trobaríets en ell ricors, tresors, amors, [A19r] delits e plaers passant tot vostre enteniment. E a aquests béns nos apella ell tot jorn, dient: «Venits a mi, vosaltres qui treballats, e yo confortar-vos-he». Mas no és qui l'hoya, car amats més la mort que la vida e·l treball més que·l repòs e lo enuig més que·l delit, per què us cové de totstems haver açí dolors, e ab estes dolors procurars-vos les eternals dolors qui us han a turmentar *in secula seculorum*».

Legim del sant abat Evargrius [H26rb] que, despuix que un jorn [J15va] estech arrapat en lo goyg de paraís, totstems fahia oració especial ab dijunis e altres ofer[G26ra]tes als sants seraphs de paradís, que suplicassen a nostre senyor Déu per ell que·l volgués lunyar dels trebals d'esta vida, e así lo ajustàs tot ab la contemplació lur celestial e sentís queucom d'aquella delitosa e gloriosa amor divinal en la qual ells són totstems arrapats. E aparech-li un sant àngel, que li dix: «Per tal com as demanada cosa tan special, ab gran oració e suplicació e ab gran continuació de temps, vet que los sants seraphs de paraís t'o han impetrat. Emperò que·t guarts que d'aquí avant no prenes ne cerques consolacions temporals ne del món». E de present lo dit sant se'n pujà en lo desert, lunnyant-se [H26va] dels hòmens e del món. E aquí estech levat en glòria de contemplació, en tant excés fins a la fi de sa [B26v] vida, que més apparia àngel que hom. E dix, ans de sa mort, a·lguns aytals paraules: que si los hòmens sabien què és contemplar en la amor d'aquel eternal Senyor e sobresbenuhyrat

Déu, e quant lo gloriós senyor és voluntari a fer [J15vb] aquesta gràcia als hòmens si la volien aver ne cercar, no ha hom en lo [G26rb] món, per dolent que sia, que no leixàs totes coses e no anàs e cridàs e cerquàs Déu per monts e per colls e per valls, axí com aorat fins que hagués trobada aquesta tanta misericòrdia e gràcia.

Ítem, Gregorius Naza[A19v]zenus, en les seues *Contemplacions*, d'esta matèria diu axí: «¡O, ànima [H26vb] mia mesquina, regoneix-te, car esperit és de alta natura! No t'oblits, si bé t'estàs soterrada en aquest dolorós cors, quaix carnal, pudent e mortal sepulcre. Leva't alt per amor en aquel qui t'ama de amor real, entegra e verdadera, e no trespases axí miserablament esta present vida que no ages sentiment de la sua amor. Car si·t vols, ab esforç, encara contemplaràs aquella puritat e ardor en la qual los sobregloriosos seraphs en la benahuyrada ciutat de paradís contemplen lo seu creador, e són axí en ell per amor transformats e a ell units e col·ligats, quaix si la creatura fos, si dir-se pot ne deu, un altre Déu. E·n ells lo pare de glòria ha posat pregon de sciència general, per la qual, [J16ra] com [H27ra] per escala, pugen al pregon cordial de la sua amor. E aquí, en lur secretari, no·s tracta sinó de amor, [G26va] tota causa lur determena en amor. ¡O, quins esguarts, o, quins [B27r] delits, o, quins jochs, o, quins jardins són aquells contemplar a tu, Senyor, qui ést profunditat de infinita bonea e amabilitat! ¡O, Senyor, aporta-m'i per ta merçè! E ajuden-me los mèrits e prechs d'aquells gloriosos e sagrats pares e intercessors nostres, los sants seraphins, los quals has volguts posar en tan gran glòria e·n tanta honor, e après tu col·locar sens tot migà d'altres creatures». Per tots aquests dits d'aquests sants appar queucom la dignitat amorosa que han los sants seraphs en glòria. [H27rb]

Capítol terç, qui declara què són los cherubins.

Lo segon orde de la primera jerarchia se apella dels cherubins. E *cherubín* és interpretat 'plenitut de sciència'. No que los seraphs no agen més sciència que ells, mas són axí appellats per tal com ells ne an més que tots los [A20r] altres àngels jusans qui són après. Aquests, [J16rb] per tal com no han tanta sciència en les altees divinals, [G26vb] per tal no són tan alts en amor ne en contemplació divinal com són los seraphs, mas són en totes estes excel·lències pus alts que los dits jusans après ells. Aquests, segons la granea de lur sciència, entenen en contempla[H27va]ció de la saviesa de nostre senyor Déu. Car diu Alchimus, en lo *Sermó de Tots Sants*, que aquests, més que als altres jusans, són proposades en lo espill de la eternal [B27v] sciència de nostre senyor Déu aquella multitut e profunditat de les eternals e inmutables leys e rahons amagades en lo gran abís de la sciència infinita del nostre creador. Aquests són tots inabisats en lo pèlech e pregonea de la substància, virtut, poder, saber, voler e glòria de la santa trinitat e en aquel tanquat misteri de les produccions o emanacions divinals termenades en lo fill natural de Déu lo Pare e en lo Sant Esperit. Aquests principalment entenen incessantment tots temps en penetrar los tre[H27vb]sors de la divinal essència, e quant a la sua dignitat natural, qui's declara a ells a hull en les lurs perfeccions [G27ra] infinides, majorment en la altea de la sua in[J16va]mensa sciència, totes coses possibles e impossibles comprenent: passades, presents e esdevenidores. Après, se arrapen en la celsitut de la sua saviea e en la governació e regiment amagat alt e general de aquella, e com ella és lum en tota creatura, e com tota altra natura creada en nombre, pes o mesura és clar espil de aquella. Après, se leven en lo tresor de la sua potència, per la qual veem que són creats los cels, rodats los temps, formats [B28r] los segles e format tot quant és; e'n aquest arrapament posen tot lur enteniment. [H28ra] Lo qual arrappament appella sent Agostí, *Super Genesim*, conexença matutina, dient que, après de aquest, giren lur intel·ligència a entendre les sues obres, sens que no lexen lo dit contemplar. E appella lur girar aytal conexença vesper[A20v]tina, car no és tan alta com la primera, en quant la primera termena ésser en lo creador, e la segona en les sues obres e en lo bell obratge de les sues mans divinals, attenent aquí la universitat, subtilitat, bellea, orde e composició, granea e liga[G27rb]ment natural de totes les sues creatures, e com sobre aquelles ha estessa la altea del pregon de la sua magnífica saviea [J16vb] en multitut de naturals perfeccions; en bellea de altes e moltes regulars leys; en plenitut de benifets; en lar[H28rb]guea de moltes e grans

gràcies; en decorriment de diverses temps; en multiplicació e varietat de persones; en moralitat de virtuts; en permissió de grans e leygs casos d'àngels e de hòmens; en reparació de tots mals; en lum de grans e de moltes sciències; en col·lació de grans inspiracions; en infusió de nobles consells; en bellea de alts enteniments; en estremitat de grans actes; e·n amagats juhís de la sua justícia; e·n pregones misericòrdies de la sua dolçor; e·n grans retribucions e diverses dels seus servidors. A totes aquestes coses entenents leven-se en la sua laor, dient la paraula de Job, *capitolo xxxvi: Ecce Deus [H28va] magnus vincens scienciam nostram*. E volia dir axí: guarda ací e veges lo gran Déu del cel com venç tota nostra sciència. Car com diu [B28v] lo Psalmista, en [G27va] persona d'aquests gloriosos: «O, Senyor! ¡E com és gran la tua altea, car aquella no pot nostre saber attènyer acabadament per nenguna [J17ra] via! E açò entenent Fulgencius, en lo *Tractat de benahuyrança*, parlant dels cherubins, fa en lur persona aytal exclamació a Déu: «Natura incommutabla, art exemplar e mirayll de tota rahó intel·ligible, ver Déu vivent, e eternal pare e senyor, qui ést libre de vida e abís d'on pul·lula e hix vera vida e infinida lum! ¡O, principi original plenari e fontal de tota creatura, [H28vb] tot loch umplent, a tota res íntima [A21r] e present voluntat inobligabla, rectitut enpecable, virtut incomparable inmobile e estable saviesa, interminable totes coses regent, governant e disponent ab sobirana liberalitat e mesura, vigor tot lo món suportant, amor abraçant e inflamant, beatificant e quietant tota la cort gloriosa, final paradís e benahuyrança nostra. ¿E què serà bastant a nós loar, glorificar, clarificar e magnificar a les vostres altees? O, sobresloable e amable patró, rey e gloriosa natura, a vós sol glorificam tots temps e adoram axí com a creador e glorificador [G27vb] nostre. A la vostra alta magestat suppliant, Senyor, ab tota aquella cordial reverència e honor, efficàcia e amor que podem, [J17rb] les [H29ra] vostres humils creatures, que vós, Senyor, qui en tanta altea, noblea e bellea e lum e claredat del vostre gran saber nos havets exalçats, dotats e magnificats, vullats il·luminar aquells mesquins qui viuen en la terra, que a vós totstamps puxen ací ab nós loar e los nostres órdens reparar per especial do e gràcia de la vostra alta magnificència!”

Deya lo abbat Pambo, que hom qui just [B29r] saber desijava en esta vida, recórrer podia, après Déu, als sants cherubins, los quals Déus havia fets pous pregons de la sua saviea e de la sua sciència intermenable de la sua magestat. E açò sia dit dels sants cherubins.

Capítol III, qui determena e tracta dels sants àngels appellats trons. [H29rb]

Orígenes, en lo tractat que féu *De stulta sapiencia*, sí fa especial menció del terç orde de la primera jerarchia celestial, e l'appella *trons*, ço és 'cadires de [G28ra] Déu'. E són axí appellats car, axí com lo jutge seent en la cadira judicial proposa lo juhí que ha ordenat, axí nostre senyor Déu per aquests proposa als jusans sants àngels los seus alts juhíis, e per aquests los determena, o·ls proposa [J17va] ja determenats, als altres après d'èls. E deus açí saber que en aquests en especial, més que en los altres pus baix, relluu e appar la dretura e veritat de [A21v] justícia de nostre senyor Déu, car ells, per lur ofici, la han a tractar e manifestar. Per tal dix Ciril[H29va]lus, en lo *Sermó dels sants àngels*, que aquests són aquells qui los pregons juhís de nostre Senyor Déus pertracten e divulguen e approven e glorifiquen.

«O, diu aquest, ¿e qui pot estimar los amagats juhís que la font de saviea obra e per aquests meneja en la glorificació dels sants en paraýs? Car aquí, segons que dix lo Salvador, los primés són derrers e los derrers són primers. Pensa, encara, los grans juhís que ell fa tots jorns en la terra e·n la amagada [G28rb] governació del món, hoc e·n lo procés de la vida dels hòmens: com alguns ne lexa mal viure; altres appar que vulla forçar de és[H29vb]ser bons per les grans maneres amigables que·ls serva; [B29v] e altres lexa jaure en lo femer de peccat, e en aquells los lexa morir, e altres, ans de la mort, los ne leva per sa gràcia special; alguns dampna pregona[J17vb]ment; altres de qui menys o apparia, condempna pus piadosament; alguns hic exalça e·ls manté en grans honors; altres exalçats a terra e fa viure en grans misèries e dolors; alguns favoreja a temps, altres impugna a temps; altres fa viure en grans penes e turments; alguns, qui jamés no peccaren, ha paradís tolt de tots punts, axí com als petits morts en original peccat; a altres, qui tots [H30ra] temps quaix han mal viscut, ha dada en paraýs gran promoció e estat, axí com al ladre qui morí ab ell en la creu. Emperò tot açò [G28va] són juhíis seus irreprehensibles, car són fundats en sobirana justícia, tractada, vista e revellad als sants trons, e per ells publicada als gloriosos spirits sots ells, e a nós, per gran part amagada en esta tenebrosa vida present.

De la dretura dels quals sants juhís dehia lo Psalmista: *Judicia Domini vera justificata in semet ipsam*, e volia dir que los sants juhís amagats de nostre senyor Déu són axí justificats en si mate[A22r]ixs, que no·ls pot rependre nenguna creatura. Car com altra rahó no·ls justí[J18ra]fficàs, diu Cesarius, aquesta hi és bastant, ço és que tots aytals juýs [B30r,

H30rb] proceexen de infinida saviea e de infinita rahó e dretura qui errar no pot per nenguna via. Emperò per tal com són fort amagats, dien los sants trons, com los són revellats per l'altea de nostre senyor Déu, la paraula que dels dits juhís mateixs diu sent Pau, *Ad Romanos, nono: O altitudo diviciarum sapiencie et sciencie Dei quod incompreensibilia sunt judicia eius et investigabiles vie eius*. [G28vb] E vol dir axí: ¡O, altea de les riqueses de la saviea e esciència de Déu, e com són axí inconpreensibles los seus juhís e amagades les sues carreres!

Legim de Randufo, fort famós e gran mestre del rey Phelip de França, que com un jorn estigues en sa cambra pensant [H30va] e fort alegre en les grans prosperitats que Déus li havia donades en esta vida —car havia-li dat Déus gran amistat ab lo dit rey e grans promocions en sa cort, e après grans riqueses e molts infants e gran fama e molts amichs e muller fort a ell placent; e com lo sant abbat Amandus possàs en sa casa [J18rb] e fos inspirat per los sants trons, als quals lavors de fet fahia sa oració acostumada, e fos informat largament del goig que aquell avia en sa cambra pensant en sa prosperitat e de la fi d'aquell, diu que entrà-sse'n a ell e dix-li: «Si sabies los grans juhís [B30v] de nostre senyor Déu qui seran en aquest any [H30vb] sobre tu e sobre totes les coses de què ara te glorieges, ploraries e cridaries [G29ra] nit e dia fins a la mort. Car tu morràs tantost, e tot quant has, en un buf serà delit e perdut e tota ta casa serà perida. E tu seràs jutgat axí com un gran uffaner ventolà e desconexent a Déu, qui tota la tua vida has despessa follament en vent e en plaers e en amor de la tua carn e de les coses del món. Leva d'aquí, mesquí, e veges [A22v] si almeyns poràs enpetrar ab lo Senyor, qui axí te ha jutgat, que almenys la tua ànima fos salva”. E diu que levà's ab gran dol, e tinent lo consell del sant hom vénch a bona fi. Emperò no póch inpetrar que totes les altres coses sues no perissen, [H31ra] axí com lo sant hom li havia proffetat. Per què consella aquest doctor que tot crestià faça especial oració tots jorns als sants trons perquè [J18va] suppliquen per ell a Déu que vulla mitigar los seus forts e grans juhiís qui·ns vénen damunt. E ells, qui·ls veen e·ls saben, nos impetren revocació o mitigació per la lur gran caritat e bonea.

Capítol V, qui ensenya què és mal fet curiosament curar dels amagats juhís de nostre senyor Déu. [G29rb]

Mauricius, monge de Conturberi, per lonch de temps féu oració als sants trons que li fos revelat què era la causa dels següents juhís amagats de nostre senyor Déu, ço és: ¿què és la raó que Déus lexa a l'hom malvat e reprovat haver gran senyoria, e li lexa fer [H31rb] a sa volentat sobre tot quant mal voll fer? [B31r] Segonament, ¿per què Déus lexa perdre e dissipar innumerable poble per dolent e fol senyor? Terçament, ¿per què tramet tanta persecució, dolor e misèria a aquell qui és bo e just? Quartament, ¿per què lexa caure a temps justícia e falsetat prosperar? Quintament, ¿com lexa los hòmens sciens, més que los altres, encegar? ¿E los veylls, quant són prop de lur mort, endureir? ¿E los pus dotats de seny, més que altres, en regiment de lur vida follejar? ¿E per què los damp[J18vb]nats vol per totstemps en tan grans penes turmentar?

E aparech-li, ço diu, aquí un sant àngel dels trons, e dix-li axí: «Gran pe[H31va]na merexies tu, qui aytal supplicació tan curiosa e presumptuosa has feyta a Déu, car bastar-te deu de suplicar per ta salvació [G29va] e dels altres a qui ést tengut, e de demanar ço que Jhesucrist [A23r] ensenya de demanar en lo *Pater noster*. Sàpies que lo Senyor te volia flagel·lar agrament per aquesta demanda tan folla, emperò per nostres oracions e suplicacions te perdona de present. Ne ton desig mereix altra resposta, emperò ço que desiges veuràs clarament en lo regne de Déu: per què viu religiosament per tal que y meresques ésser. E guarda't de esperit de presumpció, car humilitat és la via segura qui porta los elets a glòria e·lls revella los grans secrets e juhís de nostre senyor Déu, [H31vb] la qual tu no has haüda en lo pregon de ton cor, per què no mereixes saber ço que desiges. A Gregori papa, sant de ton orde, estech revellat tot ço que tu [B31v] demanes saber. E ell possà totes les solucions de tos duptes en los seus *Morals* que escriví sobre Job, los quals tu no has vists [J19ra] per ta gran negligència, per què mereys gran penitència. Mas és-te perdonada si·ls estudies d'aquí avant, car aquells ha dats [G29vb] lo Sant Spirit als hòmens, singullarment religiosos, axí com a regla de bona consciència». E dites aquestes paraules l'àngel aquell desparech.

Cassianus, en ses oracions, fa a Déu aytal exclamació: «Lo juhý, Senyor, en ma fi ¿qual deu ésser de mi? ¿Ja és format e dins la vostra pensa eternalment cogitat e de[H32ra]rmenat, e als sants trons revellat? Ay las, e yo no·m sé quin s'és, e ja està escrit! ¿Ja és la sentència dada, mas tenen-la tancada aquells gloriosos esperits! O, Senyor, e plàcia-

us reebre los prechs, car los meus són tan inmúndeus, e per lur amor temprar vostra rigor, car tot mal mereix la mia vida si no és per vostre alt juhí supportada e per vostra dolçor». E diu aquí aquest document que totstamps que hous nomenar algun juhí de nostre senyor Déu, que ab tota ta força te estudies de honrar [A23v] aquel e de no blasmar, mas ab tota reverència e temor aquell exalçar per ço que no [B32r] cages en lo juhí de Déu felló, lo qual deu tembre tota creatura. Car los sants trons, veens aquells tan alts [J19rb] e drets [G30ra] juhís, totstamps adoren e santtifiquen lo sobiran jut[H32rb]ge qui ensenya tanta saviesa e virtut. E açò sia dit dels sants trons e cadires judicials de nostre senyor Déu, e per consegüent de tota la primera jerarchia, entessa en lo servey del rey celestial, al qual plàcia perdonar a mi, peccador miserable, qui tan groserament e exuta parle de la gloriosa obra sua e dels seus transcendentals e molt remembrables cavallers e servidors.

Capítol VI, qui tracta de les dominacions.

Ofici és de les dues següents jerarchies entendre e girar-se baix als hòmens ací vivents, segons que possa Dionís, en lo *Libre de la sant angelical natura*. Axí, emperò, que jatsia que aquests III òrdens de la segona je[H32va]rarchia tracten lo regiment humanal, açò és emperò en comú. Axí com lo consell del príncep e lo parlament de les corts se fa per lo general regiment del regne, e açò que aquí és determenat se exegueix pus per diverses [G30rb] oficials, grans e pochs, axí és en aquella cort celestial e gloriosa, segons que diu Dionís en lo dit libre, car en lo [J19va] consell de la segona jerarchia se [B32v] tracten les causes generals del regiment humanal qui puyx se exegeixen per los àngels de la terça jerarchia. E si alguna causa s'i tracta special, la execució ha ha fer sant àngel de la terça jerarchia, segons que posa lo dit sant Dionís aquí mateix.

E deus ací saber que lo primer [H32vb] horde e pus alt de aquesta segona jerarchia, se appella *dominacions*, e a aquests se pertany tractar del regiment dels hòmens. Ço és, segons que possa Cantuariensis, *Sobre la santa angelical* [A24r] *jerrarchia*, que aquells, avent esguart al temps e a les persones e als mèrits dels súbdits, atenen e revellen als sants àngels jusans què és la volentat de nostre senyor Déu sobre lo regiment del món, e'ls manen que axí sia fet dins aytan temps sobre aytal nació e aytal sia regidor o sia permès regir. E ací, diu aquest doctor, són fort amagats los grans juhiís [30va] de nostre senyor Déu e fort amagats als hòmens. E ací, so diu, se treballen los hòmens e's comouen cant veen regir los elats o scelerats o folls o effemi[H33ra]nats, diffamats, criminats o hòmens de tots punts de Déu lunyats, qui en res no guar[J19vb]den a Déu, sinó ha honor, a delits, a diners, [B33r] a vanitats, a vengances; qui tots temps desigen no profit mas lo cars e lo errar del poble per aver rahó e ocasió de subjugar aquel. Emperò, ço diu qui agudament pensava la causa d'aquest mal: ¿e per què Déus tot poderós permet açò? ¿E a quina fi ho ha aportat? Nengú no se'n maravellaria, car açò fa lo sobiran governador sovín per purgar lo poble peccador de sos mals per aytals tribulacions, axí com possà los juheus, en temps que avien lur terra, sots diverses captivitats e regiment de tirans malvats e ydòlatres e enemichs de Déu tot poderós. A vegades se fa per exercitar [H33rb] los justs e ajustar grans mèrits per obtenir les grans cadires de paradís: e axí permès flagel·lar los sants mar[G30vb]tris e tota crestiandat per CCC e aytants anys, sots potestat de x tirans principals, per los quals tot crestianisme soferí la pus cruell persecució que jamés soferís nació del món en tant temps. E com, segons que dien los

sants e les Escripures Santes, nostre senyor Déu, après la sua [J20ra] glòria, que principalment entén totes les coses, ordena ací per proffit dels elets, car los dampnats e los reprovats e malvats qui s'an a perdre ja no són [A24v] en [B33v] compte ne en memòria davant [H33va] Déu: per aytal lexa aytals senyories per lur proffit e exercici, jatsia que principalment les prometa axí per glòria sua, car per esta via ell n'és fort glorifficat, ensenyant la sua misericòrdia en los elets ben pascients e subportants ab reverència sua los dits mals. E és glorificat en la gran justícia que ell fa depuixs, dampnant los execudors de tan malvat regiment contra los elets e contra caritat e la ley de Déu proceents. E jatsia que totstemp se cobren ab qualque pali [G31ra] de bé, lavors, diu aquest doctor, mostra nostre Senyor lur dampnada consciència ésser estada sofisticada e falsament cuberta ab ypocritical pali e ficció. Per què, diu aquest doctor, és gran confussió al crestià, que com se veu [H33vb] maltractat per mala senyoria, ho veu que no·s troba refugi a nenguna justícia ne bonea lur, ans que tot lo món [J20rb] és corromput per aytal via, com per açò torba si mateix, ne ha impaciència ne diu res contra Déu ne per açò se mou en res ne rebel·la contra la senyoria, com aytals regiments sien per especial dispensació de la divinal governació e per proffit lur. E no res menys com Déus haja manat per sent Pere e per los seus sants que tot hom sia subjugat a la senyoria, si·s vol bona si·s vol mala, e a tirans e a bons reys e a qualsevol regiment, car tots [B34r] aquells prenen lo poder de Déu e són oficials seus, per honor del qual deuen ésser temuts e honrats, car ell los tramet en lo món ell sap per què. E per rahon d'açò, cascun deu baxar lo cap e obeyr [G31rb, H34ra] a Déu e a aquests en totes coses qui no sien contra Déu, car gran és lo mèrit e lo guardó que la persona súbdita espera de Déu lo jorn de sa mort per esta santa pasciència.

Capítol VII, com és perillosa cosa regiment de ànimes e con los mals regidors són grans peccadors. [A25r, J20va]

Lo teu cor, axí mateix, de tu, qui súbdit és, deu pensar, segons que possa lo dit doctor, quanta gràcia t'à Déus feta que no t'à possat en aytal estament, ans t'à lunyat de tan perillosa via a dampnació, e majorment, si vehies los turments e mals infinits als quals los ha deputats, segons que legim *Sapiencie XII*. Per tal, axí com a malalt del qual lo metge veu ja mort, los lexa Déu aleerar a tots quants mals vo[H34rb]len fer, car sap a quins mals los conserva per a tots temps. Per què consella aquest beneyt doctor de fer especial oració a les celestials dominacions que·ls plàcia horar per nós que ajam bons regidors e que en [G31va] los mals nos dó bona paciència. A·quests sants àngels deuen haver tots los bons prínceps del món special devoció, car aquests los poden ab nostre Senyor Déu impetrar grans gràcies [B34v] e gran misericòrdia, axí com de fet ho legim de molts sants reys, qui a·quests havien special devoció.

Possa aquell Cromacius, en la epístola que tramès a Robert, príncep de Aquileya, aytal paraula: «Gran és la malvestat dels hòmens del món que, per bons [J20vb, H34va] que sien, tantost com han regiment o senyoria perden lo seny, car no saben portar lo càrrech de la prosperitat perrillosa. E com hofici de regiment sia art la pus alta e la pus santa e la pus a Déu cara, e la major que sia en lo món e pus merithòria, e que faria a l'hom d'ella bé usant a Déu sobiranament car e amable e pus alt en paradís (car és entessa de tots punts en salut de les nostres ànimes), emperò la perversitat dels hòmens de aquesta santa art ha fet camí dret a infern, companya [G32vb] dels diables, font de tot peccat, taverna de scelerats, nodriment de tota malícia, en tant que los [H34vb] pijors hòmens que en lo món sien, són huy en regiment, e los majors peccadors [A25v] e majors enemichs de Déu e del proïsme e de la cosa pública e ab menys consciència en tota part, e qui menys temor han de Déu e menys de vergonya dels hòmens, per què innumerables ne vénen a mala fi».

Per què deya sent Bernat: «O, fills dels hòmens, e com és tan gran la vanitat e la follia que tenits al cap, car tots anats cercar honors [J21ra] e presidències en lo món, com los sants àngels, si per terra anaven e peccar podien, haurien paor de tenir hofici de regiment». E per [B35r] tal sent Pau consellava que per squivar lo gran perill de les ànimes dels regidors, hoc de les ànimes regides, que lo regiment de les coses terrenals no [H35ra] fos acomanat als hòmens de santa vida mas a aquells qui han la saviea terrenal, los quals ell apella hòmens

contemptibles. E açò al·lega sent Gregori, qui diu axí, [G32ra] XIX *Moralium*, tractant la dita paraula de l'Apòstol qui és *Prima Chorintiorum* VI: *Secularia judicia*, etc. E diu axí: *Qui minoris meriti sunt in Ecclesia et nullis magnorum virtutibus pollent ipsi de terrenis negociis judicent quare per quos magna nequeunt bona minora suppleantur quos apostolos contemptibiles nominat et tamen sapientes vocat cum dicit secularia judicia si habueritis contemptibiles illos constituhite ad judicandum hec ille*. E vol dir axí: que aquells qui són entre vosaltres de menys mèrits e qui no han grans virtuts, aquells jutgen dels [H35rb] terrenals negocis, axí que, pus que per ells no·s poden les grans coses sperituals spatxar, que almenys facenlos menors serveys». E aquests, [J21rb] ço diu, apella lo Apòstol contemptibles com diu: si avets a jutgar les coses setglars, posats-hi aquells qui són contemptibles ho menyspreats entre vosaltres, e aquels jutgen-ho. E aquests són hòmens qui han saber mundanal e de la terra, mas poch speritual [G32rb] e de Déu. Vet com los apella aquest [A26r] sant los regidors encara covinents dels fets setglars; pensa com appellarà aquels qui mals [B35v] són e mal viuen. Donchs, diu Vercellensis, sobre la santa angelical jerrarchia parlant de les dominacions: tots prínceps e [H35va] regidors, dreçats lo vostre cor a aquests gloriosos àngels apellats dominacions perquè ells supliquen al sobiran president, nostre Senyor, que la presidència vostra vos sia via a paradís e no us aport a l'infern. E açò sia dit dels sants àngels apellats dominacions.

Capítol VIII, qui tracta dels sants àngels appellats principats.

Tot lo poble, en especial, e après tot hom súbdit a potestat ecclesiàstica o setglar, és molt obligat al segon orde de la segona jerarchia, lo qual és appellat principats. Car aquests revellen maneres e induexen los [J21va] esperits jusans dats al nostre personal ministeri a humilliar e a informar a [H35vb] nós humilment obeyr a les [G32va] senyories a nós dades per Déu, al·legant-nos la volentat de nostre senyor Déu, qui vol qui·ls hobeyscam, e lo gran proffit qui·ns en segueix en ànima e en cors, e del contrari grans e poderosos dampnatges. Per què dix sent Paul, *Ad Romanos XIII: Qui potestate resistit Dei ordinationi resistit*, e vol dir que aquel qui contrasta a la potestat, aquel contrasta a la ordinació de Déu, del qual devalla la potestat. E, *Ad Colosenses III*, diu: *Obedite per omnia Dominis terrenalibus*, ço és a dir que tots hobeyscam als senyors terrenals en totes coses, ço és que no sien contra Déu. E açò mateix diu *Ad Titum tercio et Ad E[H36ra]breos XIII*, e sent Pere, *Prima Petri secundo*. E diu, *Ad Romanos XIII*, axí: *Qui potestati resistit dampnationem [B36r] sibi acquirit*. E vol dir que aquel qui contrasta a la potestat, se procura dapnació a la sua ànima; hoc encara, mort al seu cors e des[A26v]truició als seus e a la sua casa, segons que possa una novella [J21vb] glossa. Raho és car Déu fa part ab la potestat, si bé s'és mala, e açò per tal com té son loch. D'aquest orde és [G32vb] lo gloriós prelat celestial, monsenyer sent Miquell, per nostre senyor Déu fet príncep de les nostres ànimes e en gran honor possat en la sua santa Esgleya. E l'ha tots temps [H36rb] tengut en special grau e reverència, segons que davall havem a tractar largament.

A aquests sants principats majorment devem ésser forts devots prechs per tota gent súbdita que·ls dó cor e de voler tots temps de humiliar si mateix a les senyories, e que les los vulla donar dolces, justes e bones, e que ab elles puxen envers Déu merèixer lo guardó de vera obediència. E açò sia dit del segon orde de la segona jerarchia.

Capítol IX, qui tracta dels àngels sants apellats potestats. [G36va]

Honor e altea de la magestat divinal requer que haja servidors qui no solament entenen a la sua magestat loar e glorifficar, ans encara n'aja per los mals ha humiliar e a aquells a contrastar. E axí u [J22ra] ha l'emperi divinal de nostre senyor Déu, car [G33ra] ell ha lo terç orde de la segona jerarchia [B36v] celestial, lo qual és apellat potestats, car a ells és dat que per lur poder, vigor e virtut contrasten als diables e als mals hòmens, que no facen de fet tant de mal com volrien fer. E de aquest sant orde és aquell sant àngel Rafael, del qual legim, *Tobie octavo*, que ligà lo diable qui ofegà los VII marits de Sarra en lo desert pus alt. [H36vb] Aquests, segons Dionís en aquest mateix libre, tracten en general d'aquesta matèria entre si, consultant tots temps la vo[A27r]lentat de Déu, e puys ço qui és conclús per ells revellen als sants àngels jusans per fer-ne la execució.

D'açò dóna Cesariencis aytals eximplis en lo *Libell de la governació general*. Actén, diu ell, en lo començament del món ¿qui gità los diables del cel? Cert aquests manant-ho als sants àngels jusans. Qui féu la execució del diluvi? Qui mes foch en Sodoma e Gomora? Qui matà Toredacan e Abiron? Qui venç, huy en dia les batalles e mata e empatxa aquels qui volen bregues, carnalitats, homeys [G33rb] infa[J22rb]mes, vengances, e tracten mals infinits [H37ra] e no·ls poden portar a fi? Cert tot dia devalla de la alta governació de l'emperador sobiran, nostre Senyor Déu, qui puix vol [B37r] que per aquests, axí com per cars sirvents seus, sia vist e·n sia per ells glorifficat, veent la altea de la sua virtut. E li plau que per aquests sia puys revellat als jusans sperits, e per aquells feta la execució. E d'aquests parlà lo nostre Salvador a sent Pere quant li manà, en la sua presó, que no esvaís los qui·l venien a pendre, dient-li axí: «E no·t penses que yo puix pregar lo meu pare e ell dar-m'à més de XII ligions de sants àngels, ço és qui poran matar o empatxar aquests hòmens per guissa que no·m poran noure ne mal fer», volent dar a entendre que a·quests sants àngels [H37rb] pertany per lur ofici de refrenar lo poder dels dimonis e dels mals hòmens per lurs alts consells e altres revellacions feytes e manaments qui·s fan als jusans sperits, qui de lurs revelacions fetes e manaments són execudors. Diu sent Gerònim: [G33va] «¿E qui pot pensar aquels nostres mortals enemichs los demonis quants mals nos farien tots temps si los gloriosos esperits e potestats celestials no·ls [J22rb] reffrenaven e no·ls ho vedaven?

Capítol X, qui ensenya com lo diable per força ha a obeir al bon àngel quant res li mana. [A27v]

Olimpius grech, comentant lo libre *De Deo Socratis*, sí fa qüestió per quina manera sperit sobergueja a esperit, com no agen cors[H37va]os qui·ls [B37v] contrasten, segons que damunt és ja dit, e què és la rahó que lo diable, qui és tan mal, obeeix al bon e sant àngel com li mana res ab eficàcia? Aquesta qüestió él respon sots les següents proposicions. La primera sí és que lo bon àngel contrasta a altre bo sens nenguna malícia. Açò prova ell per ço qui·s diu *Danielis decimo*, hon havem que sant àngel, qui era aquí ab ell, donant raó a Daniel com tant avia laguiat de respondre-li, assignà-la-li aytal, ço és que l'àngel príncep de Pèrsia li avia contrastat. La rahó d'aquest contrast era, segons los sants [G33vb] doctors, car lo poble de Israel, qui era en Pèrsia, per la sua presència fehia gran bé als hòmens d'aquela terra, retraent-los de les ýdoles [H37vb] e preycant-los de Déu verdader e la sua alta ley, per què lo sant àngel de Pèrsia supplicava a nostre Senyor que lo dit poble d'Israel encara no·s partís d'aquí ne se'n tornàs en Jherusalem. [J22vb] E Daniell e son àngel, attenent que·l temps dels setanta anys de la captivitat del dit poble per Déu assignats eren ja passats, per tal Daniel e son àngel supplicaven a nostre Senyor que lo dit poble fos deliurat. Vet com cascuna de aquestas parts havia ssanta en[B38]tenció, emperò la una oració contrastava a l'altra sens neguna malícia. Emperò com les parts saben la volentat de nostre senyor Déu, tantost se concorden, e açò tots dies se fa entre santes persones, car la una orarà per una cosa e l'altra per lo contrari, sens nenguna mala entenció ans ab fort bona e santa. E lo Mestre de les [H38ra] Sentències, en lo primer, a la fi, ensenya com algun bon hom volria [G34ra] morir per ésser ab Déu, e son fill volria que [A28r] no morís, axí com bon fill desija la vida de son bon pare, emperò cascunes d'estes volentats plaen a Déu. Axí és en lo propòsit de dos bons e sants àngels, per què appar per açò veritat de la primera proposició.

La segona és aquesta, ço és que mal àngel fa en moltes coses contra la volentat de Déu e del sant àngel seu. Appar açò en tots quants peccats fa, car nostre senyor Déu no vol peccat, ne lo seu àngel, ans lo avorrexen sobiranament, segons [J23ra] que diu sent Agostí en lo *Libre de vera ignocència*, e prova-u car contra peccats ell ha fetes ses leys e dats sos manaments.

La terça és que [H38rb] lo diable no gossa fer res contra la volentat de nostre senyor Déu ne del seu sant àngel, si ell veu [B38v] que ells ho vullen ab efficàcia e ab esforç. Raó de

açò assigna sent Ancelm, car jatsia que lo diable no tema la ley ne lo voler de Déu ne de son sant àngel, en quant los sab posats en ley o en manament, emperò si ell veu que ells ho vullen ab efficàcia, aquí no pot contrastar per res, [G34rb] ne gossa assajar lo contrari sabent que no n'hauria son propòsit. Emperò encara raó d'açò assigna lo dit doctor. E és la primera car ell sap que no és potent a contrastar a·y tal voler, e per consegüent ell volent o no volent axí s'à a fer e per tal en va [H38va] contrastaria car tot son contrastar no profitaria. La segona rahó sí és car cant ell veu la volentat del bon e sant àngel, lo qual sap que no pot axí fort voler sinó çó que Déus vol, tement-se que no provocàs la ira de Déu ab efficàcia contra si mateix, no li gossà contrastar en res que ell vulla. La terça sí és car ell véu que provocar-se Déu axí contra si mateix li és perill [J23rb] que per açò Déus no·l gitàs en infern e no li agreugàs penes e dolors. La quarta sí és car axí [A28v] com tot hom tem son major indignat, per natura de sa indignació, qui porta ab si terror e indignació, axí lo demoni tem molt la indignació de Déu e de son sant àngel, hoc encara del sant [H38vb] o just hom cant ve de part de Déu, havent en memòria los terribles juhiís que [G34va] nostre Senyor ha feyts, per si mateix e ha instància de santes persones, axí dels diables com de males persones, a instància dels sants [B39r] àngels com de sants hòmens, com axí mateix per zell de justícia, segons que ells han vist diverses vegades e ligen tot jorn en les Santes Escripures.